

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

SZERKESZTŐSÉG: Debrecen,
Révész-tér 2. szám. (Kistemplom.)

KIADÓHIVATAL: Debrecen,
Kálvin-tér 17. szám. (Püspöki hivatal.)

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. Előfizetési ár 1 évre 8 pengő.
Postatakarékpénztári csekkszám: 43,916.

FŐSZERKESZTŐ: DR. RÉVÉSZ IMRE. FELELŐS SZERKESZTŐ: URAY SÁNDOR.

C E G L É D

A magyar református közvélemény hetek óta Cegléd felé irányul. A ceglédiek büszkén vallják, hogy Nagy-Magyarországnak is és a csonka országnak is Cegléd a földrajzi középpontja. Most tehát szellemi értelemben is csakugyan az volt. A jómódú város piros orcával nekikészült a vendéglátásnak s a szíves barátságoknak, barátkozásnak, nem is volt semmi híja. Feltárultak a családi házak komoran zárkozó nagy utcai kapui. Felmelegedtek a szívek s bátran állítjuk, hogy Cegléden, a konferencia napjai alatt mindenki jól érezte magát.

A barátságos fogadtatás kellemes hangulatával az érkező vendég csakhamar körsétára indult. Áhitattal állottunk meg a főtéren levő Kossuth-szobor előtt, mely az ország sok szép Kossuth-szobra rendjén az első közé kívánczozik. Méltán kiérdemelte Cegléd Kossuth-szobrával azt a kitüntetést, hogy ennek a művészi alkotásnak a hasonmását, igen kifejező s nagy gondolatot ábrázoló mellékalkajaival együtt: New-Yorkban állították fel, 1928-ban.

A Kossuth-szobor az Árpád-téren van. Ez a főtér Ceglédnek. Ezt a teret dominálja a hatalmas két-tornyos, új kupolás református templom s közvetlen közelében az igen takaros, gótikus evangélikus templom. Közvetlenül eme főtér mellett van, csak néhány lépésnyire a Kossuth-tér, homlokzatos részén a városházával, közepén a róm. kath. templommal s körülötte a vásártérrel, melynek az az érdekessége, hogy érdemleges vásárjai ilyenkor nyáron estétől-reggelig tartanak; este jönnek a fővárosi közvetítők s reggelre teherautókon Pestre röpitik a pompás ceglédi termékeket... Ezt a teret kegyeletből azért nevezik Kossuth-térnek, mert Kossuth apánk, a szabadságharc idején itt tartotta hatalmas szónoklatát s a ceglédiek lelkesedése és impozáns áldozata örökre a Kossuth szívéhez fűzte Ceglédet, melyet holtáig „az én Ceglédem”-nek emlegetett. Ugyanezen a téren van elhelyezve, egyik városi épületben, a híres Kossuth-múzeum; benne olyan Kossuth-relikviák, amelyek a nagy magyar élete legjellegzetesebb és legegységesebb részleteire s kivált élete végére vonatkoztak s amelyeket Kossuth halálakor nem lett volna „átalaktatás” dolog I. Ferenc József Budapestjén elhelyezni.

Mindnyájan emlékezünk rá, hogy Kossuthot élete végén Turinban egy száztagú küldöttség kereste fel Ceglédről. A százas küldöttség tagjai közül attól kezdve igen sokan Kossuth-szakállt viseltek s a százas küldöttség jelképesen mindmáig megvan, olyformán, hogy az eredeti tagok közvetlen leszármazóiból évről-évre betöltik a megürülő helyeket.

Históriai tény, hogy a Kossuth-téren álló róm. kath. templom valamikor református templom volt. III. Károly király idejében vették el erőszakkal és adták oda a róm. kath. hívőknek, akik akkortájt kezdték ide tömegesebben betelepülni, mert a város a reformáció idejétől jogva egészen református vallású volt. Láttunk Cegléden egy hivatalos statisztikát, melyben ki van mutatva, hogy a reformátusok, *decrescendo* hogyan apadtak s kárukra hogyan gyarapodott az idegen telepítésű római katolikusok, akik ma, ha nincsenek is abszolút többségben, de számbeli fölényben vannak a reformátusok felett.

A templomfoglalás után a reformátusoknak csak udvarban és csak vályog-templom volt szabad építeni. Ez a visszaszorítás fájó seb maradt a lelkekben s magyaros, nyakas kemény dacot váltott ki, ami még ma is él és fel-fellobog. Ezzel a dacos érzéssel határozták nagyra magukat a ceglédi református magyarok, amikor az 1800-as évek elején porig égelt az öreg vályog-templom. Új templomot kell építeni, de olyat, hogy párja ne legyen országszerte. Okvetlenül különb legyen az erőszakkal elvett templomnál. Így készítették nagyszerű tervet Hild József, a budapesti Bazilika építőjével s javarészt termésköböl megépült 1835-től 1870-ig a mostani kéttornyos, kupolás templom, melyről egy emléktábla a főbejáratnál azt is hirdeti, hogy „átalakított 1895–96-ban Balázs Ernő tervei szerint”.

Ez a hatalmas templom három évvel ezelőtt megint lángborult. Leégett a kupolája. Mindnyájan emlékezünk arra a döbbenetre, mely országszerte megremegtetette a lelkeket a vészír hallatára.

A romok felett lecsüggesztett fővel tanácskozott a ceglédi presbitérium, tudós és nagyhírű Cegléd

Sándor bibliafordító lelkipásztorok elnöklete alatt. A hü pásztor szelíd szóval vigasztalta a romok felett kesergőket. Elhangzott a prófétai vigasz:

„Avagy nem tűzből kikapott üszög-e ez?”... (Zakariás kv. III. r. 2. v.)

E szó hallatára a lecsüggesztett fejek felvetődtek. Fellobogott a régi láng. Előkeresték Hild József eredeti tervrajzát s ragyogó szemekkel elhatározták, hogy most már az eredeti terv szerint építetik fel az új kupolát. Nagy dolog volt ez, mert ez a határozat azt jelentette, hogy a régi, jóval alacsonyabb belső kupolát, ami a tetőtűz miatt egyébként is tönkrement, le kellett bontani, a falakra új, modern vasbetonszerkezetet kellett építeni (eközben, egy sajnálatos állványszakadás miatt, három munkás életét vesztette, a negyedik, aki életben maradt, elnyomorodott). Az új vasbetonszerkezetre aztán egy új köralakú jaléptípmény került; erre épült az óriási kupolatető, amely az eredetinek a magasságát legalábbis háromszorosan felülmúlja s az előtte levő kettős tornyot — mondhatni — eltörpíti.

Hát, az odaérkező idegenek nagy csodálattal méregették szemekkel ezt az impozáns, szédtően nagy épületkolosszust. Kérdésekkel ostromolták a vendéglátó ceglédieket, s mi türés, tagadás: igen sok ellenvélemény is hangzott el. Pláne, amikor kitudódott, hogy ez az új kupola több mint kétszáz ezer pengőbe került. A tűzbiztosítás révén ennek a horribilis összegnek egyharmadrésze sem térült meg s a büszke épületóriást több mint száz ezer pengő adósság terheli...

Bizony, ezek csüggesztő adatok. Nem csoda, ha az ellenvélemények folytatódtak: Nem lett volna helyesebb, ha az eredeti, csinosan bordázott kisebb kupolát állítják vissza s nem lett volna bölcsebb dolog a fennmaradó pénzből két vagy három kisebb, egyszerűbb, puritánabb, kálvinistább, az igehirdetés céljait jobban szolgáló templomot építeni a város távolabbi pontjain?...

Ceglédi atyáinkfiai megbántódva s neheztelve fogadták a kívülállók ilyen vélekedését; amire a vendégek illedelmesen letompították a kritika élét s elismerték, hogy ilyen kálvinista templom csakugyan nincsen az egész országban... Erre aztán feloldódtak a kedélyek, szent lett a béke; másnap, harmadnap a háziakkal együtt gyönyörködöttünk a templom körvonalaiban. Legfeljebb még azt a kis kritikamaradványt hoztuk haza, hogy a ceglédi atyafiak inkább csak kívülről gyönyörködnek bazilikatemplomuk szépségeiben...

De nem ez a mi igazi emlékünkhöz Ceglédre. Feldobog a szívünk még nagyon sokáig, ha az ott látottakra és hallottakra emlékezünk s meghatódott érzésekkel borulunk le Isten trónja előtt azokért az áldásokért, amelyekben ott részünk volt; azokért az indításokért, amelyek cselekvésre késztetnek.

A ceglédi kettőstorony öreg harangja ötödmagával reggel, este fenséges összehangban búgott. Harmóniája szívünk mélyéig hatott s onnan mindannyiszor visszhangozni fog drága emlékekkel és szent tanulságokkal, valahányszor reád gondolunk, te hatalmas magyar város, Sionnak büszke tornya: C e g l é d.

Az Országos Református Lelkészegyesület és az Országos Református Presbiteri Szövetség ceglédi nagygyűlései.

Az ORLE és a Presbiteri Szövetség 1939. évre Ceglédre nyert meghívást. A jelentkezések szép eredménnyel végződtek; sajnos, a közbejött nyugtalanító hírek és események, többeket visszatartottak. Augusztus 23. szerda estére azért közel 300 vendég érkezett meg Ceglédre, javarészt lelkipásztorok és családtagjaik, akik másnap reggel ünnepélyesen sorakoztak a Nagytemplomba, a konferenciát megnyitó istentiszteletre.

A konferencia helye a református egyház gyülekezeti terme volt, közvetlenül a templom mögött. Szép, világos, levegős helyiség, modernül berendezve, színpadszerű emelvényel és karzattal. A konferencia 300 résztvevője kényelmesen elfért benne.

A megalakulás után, aug. 24. csütörtökön délelőtt három előadás hangzott el. Varga Imre rimaszombati lelkipásztor „Húsz év tanulságai” címen tartott ünnepi előadást, a Felvidék magyar reformátusainak visszatérése alkalmából, Dr. Vasady Béla „Mitosz vagy kijelentés” címen értekezett. Végül Farkas István püspök „A magyar református sajtó népi szolgálatának országos kiépítése” címen tartott lelkes előadást. Úgy ezeket, mint a további előadásokat élénk eszmecsere követte; sajnos, ezekről részletesen be nem számolhatunk; — ez alul annyival inkább felmentve érezzük magunkat, mert mindjárt a konferencia elején elhatároztatott, hogy az összes előadások és érdemi (esetleg előre felkért) hozzászólások egy emlékkönyvben adassanak ki.

Ugyanaznap délután Dr. ifj. Szabó Aladár „Aktuális dátumokról”, — Dr. Soós Béla „A vallás-oktató és a gyülekezet viszonyáról”, — Árokhaty Béla „A református gyülekezeti énekgyűről” tartottak igen értékes előadásokat.

Úgy az első napot, mint a következő napokat, reggel és este a Nagytemplomban, alkalmi istentisztelet nyitotta és zárta. Ezzel párhuzamosan, ugyanazon időben, az evangélikus templomban és még két külsőségi református iskolában tartattak evangelizáló istentiszteletek.

A második napon (aug. 25. péntek) délelőtt, a következő előadásokat hallottuk: D. Dr. Révész Imrétől: „Igehirdetés és politika (Igaz és hamis profétaság)”. Muraközy Gyulától: „A református munkásmozgalom”. Dr. Szabó Zoltántól: „A nép-főiskola jelentősége”. Nagyértékű volt mindenik; szeretettel kérjük olvasóinkat, hogy a kiadandó emlékkönyvből tanulmányozzák át azokat. D. Dr. Révész Imre püspök előadásából néhány kiragadott frappáns részletet, tudósításunk végére ideiktatunk; de azzal még Lapunk legközelebbi számában érdemlegesebben is óhajtunk foglalkozni.

Pénteken délután négy csoportra oszolva folytatta munkáját a konferencia. Az első csoportban megtartott az Országos Református Jóléti és Gazdasági Társulat évi közgyűlése, Dr. Ravasz László püspök elnöklete és Egerházy Lajos igazgató referálása mellett. A második csoportban a vallásoktató-

lelkészek gyüleseztek, Szabó Károly budapesti vallás-
oktató-lelkész elnöklete alatt, igen komoly témák
kerültek ott szőnyegre. (Milyen kérdések foglal-
koztatják mai középiskolás ifjainkat? Mit olvassunk a
középkorban a Bibliából?) A harmadik csoport-
ban a segédlelkészek gyüleseztek s egy memoran-
dumot fogadtak el, melyet az ORLE másnapi köz-
gyűlésén elő is terjesztettek; benne sok szempont-
ból jogos sérelmeiket sorakoztatták fel, melyeket a
közgyűlés a Konvent és az egyes egyházkerületek
Elnöksége figyelmébe ajánlott. (Sajnos, hogy a
segédlelkészek gyűlésén néhány keserű és bántó fel-
szólalás is elhangzott...) A negyedik csoport a
református nők konferenciája volt, külön program-
szerint, melynek kereteiben helyet foglalt a Refor-
mátus Lelkésznék Országos Szövetségének közgyű-
lése is (ezekre a tárgyalásokra alkalomadtán Lapunk
valamelyik későbbi számában szívesen visszatérünk).

Aug. 26. szombat az Országos Református Lek-
készegetés közgyűlésének napja volt. Az érde-
klődés itt lépett tetőfokára. Mindenki feszült figye-
lemmel várta az elnöki megnyitót, Dr. Ravasz
László elnök ajkáról. Ez minden évben esemény-
számba megy egyházi közéletünkben. A várakozás
méltó jutalmat nyert abban a hatalmas felépítésű,
több mint egy teljes órán át tartó beszédben, mely-
ben az elnök első helyen üdvözölte a visszatért fel-
vidéki testvéreket; majd teljes elismeréssel emléke-
zett meg anyaszentegyházunk szociális program-
ját oly hűséggel megvalósító „Országos Református
Szeretetszövetség” működéséről; felsorakoztatta tár-
sadalmi problémáinkat; irányt mutatott nemzet-
politikai magatartásunkban, erőteljesen hangsúlyozva,
hogy nekünk magyar reformátusoknak a falu népére
kell építenünk. Kultúrpolitikánk és egyházpolitikánk,
felekezeti közéletünk útaira és területeire vilá-
gított reá, mély bölcsességgel és az első helyen álló
órálló nagy felelősségével. Emelkedett hangon sora-
koztatta fel a hallgatóság lelki szemei előtt azt a
hatalmas tábort, mely a kétféle magyar reformá-
tusság előtt jár s azoknak szolgál: az ezerötszáz
lekipásztort, kétezer tanítót, ötszáz tanárt és húsz-
ezer presbitert.

A közgyűlés után az ORLE tagjai megkoszo-
rúzták a ceglédi Hősök Szobrát.

Másnap, aug. 27. vasárnap délelőtt zajlott le
az **Országos Református Presbiteri Szövetség VII.
kongresszusa**. Kora reggel, három irányból is, vona-
tokon érkeztek a presbiterek, akiket a vasútállomá-
son a rendezőség és mindenik presbiteri küldöttség-
nek az illetékes lekipásztora várt.

Gyönyörű ünnepi menetben vonult fel a néhány
ezer főnyi tábor a ceglédi Nagytemplomba, melynek
tornyaiából a harangok hívogató szava üdvözölte
őket. Csakugyan gyönyörű látvány volt, az ünne-
plőbe öltözött presbiterek hullámzó tömege: azok a
nyílt homlokok, sugárzó szemek, az összetartozás
félemelő érzésétől áthatott orcák... Aki látta ezt
a komoly, imponáló tábort, sohasem fogja elfelejteni.

Még ennél is szebb látvány volt, amikor ez az
ünneplő sereg elhelyezkedett a Nagytemplom óriási
magas kupolája alatt. Felzendült a zoltár, akkora
erővel és méltósággal, mindenekfelett örömjön-
gással, ahogyan csak a magyar nép tud énekelni:
Te benned bízunk eleitől fogva...

Az Igét Sörös Béla losonci püspök hirdette.

Istentisztelet után, ugyanott a Nagytemplomban
folytatódott a kongresszus, melyen Dr. Ravasz László
püspök és Dr. Balogh Jenő világi elnök elnököltek.
Itt két hatalmas előadás hangzott el. A presbiteri
kormányzat egyházi és nemzetnevelő jelentőségéről
előadást tartott Dr. Tasnádi Nagy András m. kir.
igazságügyminiszter, a budapesti egyházmegye gond-
noka. A visszatért Felvidék egyházi és nemzeti
jelentőségéről felolvasott Dr. Fülöp Zsigmond komá-
romi polgármester, a komáromi református egyház
főgondnoka.

A jelenlevőkre mindkét előadás mély hatást
gyakorolt; mindkettő meg fog jelenni a Magyar
Presbiter című lapban. Felhívjuk reá olvasóink
figyelmét.

A kongresszus végén a templomi gyülekezet, a
templom előtt álló Kossuth-szobor elé vonult s azt
megkoszorúzta.

Délben 1 órakor közös ebéd volt a Gazdakörben.

Délután öt órakor a gyülekezeti teremben mű-
soros délután volt az ORLE szeretetintézményei, a
kálvineumok javára. A műsoros délutánon közre-
működtek:

D. Dr. Ravasz László és D. Dr. Révész Imre
püspökök, *Dr. Szentpéteri Kun Béla* egyetemi tanár,
egyházmegyei gondnok, *Dr. Palló Imre*, a m. kir.
Operaház tagja, *Bódás János* szombathelyi lelki-
pásztor és *Dr. Szabó Ernő*, a sárospataki főiskola
ének- és zenetanára.

*

Íme, ez volt a ceglédi nagy napok tükörképe.
Halvány másolat és töredékes körvonal az egész...
Ezt látni kellett, átélni, a szívek összedobbanásá-
ban résztvenni, a Lélek kiáradását megérezni és a
cselekvésre indító erőt tulajdon lelkünkbe fogadni.

Meg vagyunk győződve róla, hogy a ceglédi
nagy napok után nagy tettek fognak következni.
Mert nem szalmaláng lobogott előttünk. Oltártűz
körüli állottunk s onnan meggyújtottuk szívünk
oltárán a szent lángot, hogy hazavigyük s tovább-
adjuk.

Uray Sándor.

TENÉKED ADOM ISTENEM.

— *Mutatvány az új jugoszláviai Énekeskönyvből.* —
Az olaszországi waldens egyház énekeskönyvéből, az In-
nario Christianoból fordította *Dömötör Ilona.*

*Nem tűnő sóhajt, elhaló szót,
Nem szélsodorta levelet,
De szép virágot, dús gyümölcsöt
Hadd adjak, Uram, én neked.
Szép ifjúságom izzó hevét.
Két munkás, teltrekész kezem
És öreg korom halk derűjét
Tenéked adom Istenem.*

*Én teljes szívem, teljes elmém,
Egész erőm, minden javam:
Elédbe hintve, mint virágot,
Tenéked viszem boldogan.
Szép ifjúságom izzó hevét,
Két munkás, teltrekész kezem
És öreg korom halk derűjét
Tenéked adom Istenem.*

Részletek D. Dr. Révész Imre püspök ceglédi előadásából

„Igehirdetés és politika“ tulajdonképpen csak részletproblémája ennek az örök időszerűségű alapkérdésnek: „a keresztyén ember ebben a világban“. Krisztus egyháza abban a tudatban kell, hogy bekapcsolódjék akármely földi sorsközösségbe, hogy az ő célja annak céljain túlvezet, sőt hogy Isten rendeléséből az egyház célja: a Krisztusról való bizonyosságtevés és ezáltal Isten dicsőségének szolgálata a tulajdonképpeni maradandó, örök cél. A földi sorsközösségnek minden egyéb célja csak ettől feltételezetten, ettől körülhatároltan érvényesülhet Isten akarata szerint. A hajó földi célok felé tart, de Isten országára felé megy: ez az alapmeghatározása a keresztyén ember és a világ viszonyának, ami egyúttal ezt is jelenti: az egyház és a politika viszonyának.

Éppen az okos és mértéktartó emberek nehezen tudják elképzelni, hogy a jogi vagy közgazdasági főiskolát nem végzett lelképásztor hogyan tudhasson helyes és követnivaló tanácsot adni például földbirtokpolitikai kérdésekben. Pedig nagyon meglehet, hogy élettapasztalatai, gyakorlati ismeretei alapján neki van igaza, mert a *szakképzettség sokszor jelenthet korlátozottságot is és a mestersegbeli önérték gyakran elvakultsággal jár...* Annak az ellenvetésnek, hogy „pap ne szóljon bele a politikába“, nagyon sokszor itt a forrása. A keresztyén ember és különösen az igehirdető forradalmat csinálni mégsem állhat oda, amennyire nem üzhet forradalmi demagógiát, épügy nem akarhatja kielégíteni a lelkeket az utólagos bölcsesség önhitt, visszataszító és terméketlen feddőzésével sem.

Hamis prófétaság a legvallásosabb lendülettel, sőt a legkeresztyénibb színezéssel is minden olyan állítólagos igehirdetés, amely a népnek, nemzetnek, államnak, esetleg — ami ma a legdivatosabb — a fajnak örök életet ígér. Isten Igéje szerint örök élete csak az egyénnek van: az üdvösség eljövendő sorsközösségében, Isten országában — vagy azon kívül, az örök halál „örök életé“-nek, a kárhozatnak eljövendő sorsközösségében. *Igaz prófétizmus az, amely ezt, minden kockázatot vállalva, nyíltan mondja s legnyomatékosabban éppen akkor mondja meg, amikor a katasztrófa forgószélében sodródó sorstársai talán legjobban kívánnák, hogy a hajó örök életére vonatkozólag kapjanak janatizáló állatást...*

Isten minden igaz és engedelmes igehirdetőjének ajándékba adhat egész sorsközösséget arra, hogy a halál révén állókat Ő töltsze el az élet és a jövő reményével. Aki igehirdető: ezt a reményt és bizonyosságot a maga prédikálásával bele tudja árasztani katasztrófától rettegő, vagy abba már bele is jutott sorstársaiba: az épp olyan örökös az igaz profétának, mint amilyen *letőtől-talpig hamis proféta az, aki a nép, a nemzet, az állam baját és kárát faji vagy egyéb mítoszokkal akarja győgygítani.*

Az igehirdető általában a keresztyén ember, minél katasztrófálisabb helyzetbe jut sorsközössége, annál inkább *a rend pártján kell, hogy legyen*, mert a kaoszából kozmoszt teremtő Isten pártján van akkor, amikor a rend pártján van! *De nemcsak rendre van szükség, hanem kenyérre is.* Az az igehirdető, aki szó nélkül hagyja, hogy Isten gyermekei önhibájukon kívül koplalni legyenek kénytelenek — néma eb; viszont aki a kenyérhez való jogot nem mint Isten ajándékához való jusst hirdeti és csak követelni tanít, hálát adni nem: vakoknak vak vezetője. Állami rend és társadalmi igazság: e kettő mellett a Krisztus választottjának és megváltottjának, tanítványának, követőjének és szolgájának, annál inkább Igéje hirdetőjének sorsközössége legválságosabb, legreménytelenebb óráiban is ki kell állania. Egyszerre mind a kettő mellett és egyik mellett sem kisebb nyomatékkal, mint a másik mellett! *De ki kell állania az igaz és nem a hamis proféták vonalában, azaz: gyáva passzivitástól és forradalmi bujtogatástól egyaránt mérhetetlen távolságban.*

Nem lehet olyan reménytelen helyzetben, nem lehet kétségbeesésben Istentől annyira elfordulva egyetlenegy viharba jutott emberi sorsközösség sem, hogy Isten ne tudna belőle támasztani emberi védelmet az Ő igehirdetői számára, amikor és ameddig Ő azt szükségesnek látja. Az igaz egyház, „ahol ketten vagy hárman egybegyűlnek az Ő nevében“, bármely emberi sorsközösség közepett számbelileg mindig elleneső kisebbség: de törhetetlen és végsőleg még politikájában is győzelmes akkor, hogyha az igaz prófétaság vonalán álló igehirdetői mellett az Igéért a tömeggel szemben akármikor kiállani kész presbiteri is vannak...

Hollandnyelvű magyar irodalomtörténet a Kollégium négyszázados jubileuma tiszteletére

(Prof. h. c. W. A. Dekker: *Van godsdiens en vaderland. Hoofdlynen uit de geschiedenis der Hongaarsche letterkunde. Nykerk, G. F. Callenbach kiadása, évszám nélkül, 301 lap, 8°.*)

Hollandiai tartózkodásaim alatt számtalanszor volt alkalmam hallani azt a megállapítást, hogy a magyarok hálás nemzet, igyekeznek is, tudják is hálájukat kimutatni. Amikor e könyv a kezem közé került, önkénytelenül is arra kellett gondolnom,

hogy a hollandok a mi hálánkat azért értékelik annyira, mert nekik is a vérükben van, hogy a hála egyike a legnemesebb erényeknek. Dekker professzor könyve ugyanis a magyarok és hollandok egymás iránt érzett kölcsönös hálájának áldott gyümölcse. Írója a holland református államegyház egyik frizlandi gyülekezetének lelképásztora. Hogy jut egy holland falusi lelképásztor odáig, hogy megírja a magyar irodalom történetét? Bizony ennek okai vissza-

nyúlnak egészen a világháborút követő nyomorúságos időkig, mikor az áldottlelkű hollandok ezrével vitték ki és hízlalták fel a kiéhezett és lerongyolódott magyar gyermekeket. Dekker professzor úr akkori gyülekezetében is több magyar gyermek talált otthont s mivel ő kötelességének tartotta, hogy pásztori gondviselését ezekre is kiterjessze s őket is részesítse vallásoktatásban, nem sajnálta a fáradságot: elkezdett kedvükért magyarul tanulni. Amint azután egyre jobban belemélyedt a magyar nyelv tanulmányozásába, érdeklődése felébredt a magyar református mult, majd a magyar irodalom iránt is. Egymásután jelentek meg idevonatkozó cikkei jelentős holland egyházi lapokban. Ezt a munkásságát akarta a Tiszántúli Egyházkerület méltányolni, amikor a debreceni Kollégium jubileuma alkalmából, hála jelekül, tiszteletbeli professzorrá választotta. Most azután Dekker professzor érezte magát hálára kötelezettnek a debreceni Kollégiummal szemben s e háláját igyekezett — gyönyörű módon — leróni a magyar irodalom történetének megírásával.

Ennyit a szerzőről s a munka keletkezésének előzményeiről. S most lássuk magát a könyvet. A kiállításra is tetszetős — fedőlapján a magyar szent koronával díszített — munka XXVI fejezetben a magyar irodalom történetét adja a legrégebb időktől napjainkig. Voltaképpen még keveset is mond ez a megjelölés: irodalomtörténet, mert nagyon helyesen szerző az irodalom mindenkor háttérét is megfesti, legyen az egyháztörténeti vagy politikai vonatkozású. Az egyes fejezetek címei a következők: I. Pogányság. Mondák. II. Keresztység, krónikák, legendák. III. Humanizmus, Pelbárt. IV. Reformáció. V. A Biblia. VI. Ellenreformáció. Pázmány. VII. Zrínyi. Az eposz. VIII. Erdély — e cím alatt különösen Apáczai Cseri Jánossal és Gelei Katonával foglalkozik —. IX. Kurucnóták. X. A vacuum. XI. Fordulat. A testőrség. XII. Kazinczy a diktátor. XIII. A négylevelű lóhere — Csokonai, Kisfaludy Sándor, Berzsenyi, Kölcsey —. XIV. Az úttörő Széchenyi. XV. Vörösmarty. XVI. A regény — Jósika, Kemény, Eötvös —. XVII. Kossuth. XVIII. Petőfi. XIX. Tompa. XX. Arany János. XXI. Jókai. XXII. Madách. XXIII. A dualizmus — Gyulai, Tóth Kálmán, Ady, Vajda János, Kozma Andor és mint háborús költő: Gyóni —. XXIV. Az újabb regény — Mikszáth, Herczeg, Móricz —. XXV. Keresztényen irodalom — Rákosi Viktor, Makkai, Ravasz —. XXVI. Végvári és Papp-Váry Eleméne.

A könyv minden sorából érzik nemcsak az, hogy szerző ura az anyagnak s úgyszólván mindent magyarul olvasott el, hanem az is, hogy szívügye minden, ami magyar. Bár mint református lelkipásztort természetesen jobban érdekli ami református, de ez a körülmény távolról sem teszi elfogulttá irodalmunk nemreformátus nagyjával szemben. — Szép példa erre Pázmány, Zrínyi, vagy Vörösmarty méltatása. Hogy mennyire együttérez a magyarsággal, annak jellemzésére elég megjegyeznünk, hogy sehol sem mulasztja el kiemelni, mit jelent a magyar élet számára Erdély vagy a Felvidék elszakítása, hogy a magyar szellemi élet tűzhelyei: Nagyvárad, Enyed, Kolozsvár stb., nagyjaink szülőhelyei és

síriai idegen uralom alá kerültek. Bizonyára nagy öröm szerző számára, hogy e tekintetben könyve részben máris elavult, mert Komárom, Kassa, Munkács stb. ismét visszatértek az anyaországhoz!

Külön elismerés illeti szerzőt azért, hogy nemcsak ír a magyar irodalomról, hanem igyekszik ennek remekműveit fordításban be is mutatni holland olvasóinak. Szerencsés kézzel válogatja össze mindig azokat a darabokat, amelyek az illető szerzőre legjellemzőbbek s ahol a fordítás leküzdhetetlen nehézségekbe ütközött, ott is igyekezett legalább érzékeltetni, mit is akart az illető költő kifejezésre juttatni. A Trianon utáni költészet termékeiből mindössze három fordít le, de ez a három méltóképpen képviseli az irredenta-gondolatot: Eredj, ha tudsz... Erdély magyarjaihoz és a Hitvallás.

Néhány, idegen szerzőnél természetes apró elírás nem von le semmit az egész munka értékéből. Mi a magunk részéről csak nagy hálaival tartozhatunk Dekker professzornak, hogy fáradságot nem kímélve igyekezett a magyar irodalmat közelebb vinni a holland olvasóközönséghez s meggyőződésünk szerint ezt a fáradozását siker is koronázza. Kívánunk könyvének minél több olvasót s egyúttal nyomtatékosan felhívjuk reá mindazok figyelmét, kiknek Hollandiában barátaik vannak: ajándéknak keresve sem találhatnak alkalmasabbat Dekker könyvénél! Még csak annyit, hogy a könyvet Aalders groningeri professzor holland, Sebestyén Jenő professzor magyar és holland előszóval látta el, a szerző pedig így ajánlja: „a négyszázéves tiszteletreméltó debreceni Kollégiumnak... hála jelekül...”

Dr. theol. Pap László,
theol. akad. h. tanár, Budapest.

*

Ehhez az ismertetéshez, melyet Kollégiumunknak egyik legkiválóbb ifjú tanítványa ír Kollégiumunk tiszteletbeli professzorának erről a szavakkal aig méltányolható könyvéről, a magunk részéről legyen szabad annyit hozzáfűznünk, hogy a könyv a nyár elején jutott el Debrecenbe s a szünidőnek természetesen lassúbb életüteme volt az oka annak, hogy róla e helyt előbb nem emlékezhettünk meg. Szeretnők, ha most annál inkább felfigyelne rá — ebben a világförfögetegben is — nemcsak egyházkerületünk, hanem az egész magyar református közvélemény. Meg sem kíséreltem jellemezni, hogy szeretet és tudomány áradó bősége mellett mennyi szellemi és mennyi anyagi áldozat van ebben a könyvben. Elsőrangú *jótett* ez a könyv — méltó a jócselekedetben mindig kiváltságos holland református lélekhez. Azt hisszük, minden magyar embernek, a nemreformátusoknak a nevében is szólunk, amikor *üvöltő* viharon és tomboló vészen át üzenjük Dekker professzorunknak, a tiszteletbeli nagy *magyar testvérnek*, a hála halk és szelíd szavát. Legyen áldott drága élete, amely annyi kis magyar élet szolgálatában égett és ég; legyen áldott tudománya, amely a külföld előtt újra megfényesítette a magyar nevet; és legyen áldott a keresztyén és református világtestvériségről való szent bizonyosságtevése, amely egyedül maradandó alapja emberek, népek, fajok valódi békéjének.

Főszerkesztő.

Őrhelyek

Őrhelyeknek, a magyarság őrhelyeinek nevezem, amint nevezték már mások is, az elszakított területeken maradt református egyházakat és iskolákat. E megállapítás egyben felelet lehet azon „haladó elmék” számára, akik a felekezeti iskolát idejétmultnak igyekeznek feltüntetni és szeretnék derűborúra államosítani.

Hogy ez őrhelyek miként teljesítik kötelességüket s az örök hogyan állnak helyükön, arról kívánok legutóbbi napokban tett személyes tapasztalataim alapján egy kis vázlatot adni.

Voltunk egy cseh uralom alól felszabadult magyar városban. Köznap este legalább nyolcvan ember, öreg és fiatal volt a templomban. Mikor észrevettek, zsoldárt tettek elébünk, istentisztelet után hozzánk szegődtek beszélgetni. Elmondták, hogy gondos belmissziói munka folyt náluk, ami lehetőséget nyújtott a magyarság összetartására.

A másik benyomásom egy oláh uralom alatt élő népes magyar mezővárosból való. Időm rövidsége miatt ott nem tehettem alaposabb megfigyeléseket, nem szerezhettem bővebb tapasztalatokat. A rövid idő egyetlen eseménye azonban szíven ütött. Életemben először voltam istentiszteletnek egymagam a közönsége. Vonatom indulásáig rendelkezésemre álló idő alatt besétáltam a városkába. Amint a templom dombjáról nézegetek szét, megszólal a

harang. Hozzám lép egy asszony, talán a harangozóné s kérdezi, kit keresek. Mondom, senkit. Egyidejűleg az ottlakó igazgató-tanító is figyelmes lett reám, bemutatkozik. Beszélgetés közben kérdezem, istentiszteletre szolt-e most a harang. Nemi habozással ráhagyja és bemegegy a templomba. Mikor hallom, hogy megszólal az orgona, én is bemegegyek. Elénekeljük a kített verseket. Várom, jön-e még más is mellém. Nem jött. Várom, mikor megy fel valaki a papszékre és a szószékre. Közben feláll az igazgató-tanító az orgonán és onnan mondja el az imát, utána ismét orgonázik. Azzal kijöttünk. Kérdezem, talán szabadságra utazott a lelkész? Azt feleli, itthon van és káplánja is van. Mindketten a templom tövében hallgatták végig a harangszót, és egyik sem tartotta kötelességének, hogy annak hívó szavára bemenjen a templomba. Mondtam is a tanítónak a pompeii katona példázatát, akit őrhelyén temetett el a Vezűv kitörése, hozzá tévén, hogy itt csak a tanító úr volt őrhelyén. Próbálta szépitgetni a helyzetet, hogy most aratási idő van, és hogy vasárnap tele van a templom. Én csak megmaradtam amellett, hogy köznap is jönne a nép, ha példát látna. Szomorúan távoztam és Rákosi Viktor regénye járt az eszemben, az Elnémult Harangokról.

Szeremley Béla.

Tanulságok a debreceni Kollégium nevelési rendszeréből

Egész könyvet lehetne arról írni, hogy mit köszönhet Debrecen városa a Kollégiumnak és mit köszönhet a Kollégium Debrecen városának. A Kollégium és a város élete az elmúlt négyszáz év alatt teljesen egybeforrt. Debrecen várost a Kollégium tette naggyá s emelte ki az ismeretlenség világából. Debrecen városának nevét az egész világon ismerik azért, mert benne foglal helyet az ős Kollégium. Viszont a Kollégium sohasem lett volna a kultúrának oly hatalmas bástyájává s nem tekinthetne vissza most 400 éves szakadatlan működésre, ha oly megértő lakosság nem állt volna a háta megett, mint a debreceni. A Kollégium most iratja meg öt kötetben a maga történetét, melynek fénylő lapjai tanuskodnak Debrecen város közönségének századokon át tanusított megható áldozatkészségéről a Kollégium iránt. Vértivatarok, a külső ellenség támadásai között féltékenyen őrködött közkinése, a Kollégium felett. Vállalta a szegénységet, csak gazdaggá tehesse főiskoláját. Hányszor saját sorsa nem érdekelté annyira, mint a Kollégiumé. Mig mostoha, nehéz körülmények között csupa szeretetlenséget tapasztalt, addig ő maga a legnagyobb szeretettel vette körül az Alma Mater szegény diákjait s tette lehetővé, hogy egyik-másikból hazánk oszlopa, kiválósága lett. Milyen dicséretes, eléggé nem értékelhető történelmi hivatást töltött be a Kollégium azáltal, hogy a nyugati műveltséget ideültette ezen egyszerű, a mindennapi létért súlyos harcot folytató nép közé s azt nemzeti tartalommal töl-

tötte meg. A mai kultúrába beleszületett emberek alig tudják megérteni, hogy mit jelentett a múltban kultúrát teremteni ádáz, súlyos harcok árán. Éhezni, nélkülözni kellett gyakran a kultürembereknek, hogy másokat kultürajukkal tápláljanak.

Hogy mikor keletkezett, melyik évben a Kollégium, pontosan megállapítani nem lehet. Az egyháztörténezszer megegyeznek abban, hogy az alapítási idő 1535—1549 közé esik. A Kollégium 1914-ig a következő intézményekből állott: akadémia theologiai, jogi- és bölcsészeti szakkal, nyolcosztályú főgimnázium, négyosztályú tanítóképzőintézet. A nevezett évben megnyílt az állami tudományegyetem, amely a központi egyetem felépüléséig, 1933-ig a Kollégiumban volt elhelyezve. A háború alatt létesült a lelkész- és tanárképzőintézet, amelyhez csatlakozott 1929-ben a polgári fiúiskola, amelynek mind a négy osztálya jelenleg párhuzamos osztállyal van ellátva. Végül 1938 szeptember 1-én nyílt meg a tanítóképzőintézettel kapcsolatban a tanítóképzés reformját előíró 1938: XIII. és XIV. tc. alapján létesült liceum.

Ezek előrebocsátása után lássunk néhány szemelvényt a debreceni Kollégium nevelési rendszeréből s vonjuk le abból a mai pedagógiai életben is érvényesíthető tanulságokat. Az itt kifejlődött nevelési rendszer általános megítélése szempontjából le kell szögeznünk azon megáfolthatatlan tényt, hogy a debreceni Kollégium elsősorban a szegények iskolája volt minden időben. És ha ezt itt erősen hangsúlyozzuk,

akkor szemébe kell nézni ennek a fogalomnak : szegénység. A szegénység nem átok, sőt áldás, a benne rejlő nevelőerejénél fogva. *Grimm* Jakab, a kiváló meseíró és nyelvész önéletrajzában a többek között a következő megszívlelésre méltó szavakat mondja : „Mily sokszor ébresztette fel bennem a boldogság és a szabadság érzetét a szegénység és nélkülözés. A szükség munkára és szorgalomra ösztönöz, megóv a könnyelműségtől, megnevesíti kedélyünket abban a tudatban, hogy amit másoknak a születés és gazdagság fáradság nélkül nyújt, azt mi saját érdemünk folytán szereztük meg.”

Ez a dicséret nem a gazdagságot és kényelmes életmódot magasztalja, hanem az életet, amely gazdag nélkülözésekben és szükségben. A szegénység áldása mily gyakran ismétlődik éppen a legjobbak és legnagyobbak életében. Mily gyakran épült fel valamely lelki nagyság, jellemzilárság és kitartás a nélkülözésekben gazdag ifjúság tövises talaján. A felületes gondolkozó előtt a világi javak egyenlőtlen elosztása mindig igazságtalannak tűnik fel. Tényleg úgy fest a dolog, mintha a szűkölködők óriási hátrányban volnának a gazdagokkal szemben. Pedig mily nagyszerűen nyilvánul itt meg Isten kiegyenlítő igazságossága! Ha a gazdagoknak a szerencse külső javait nagymértékben adományozta, ezzel szemben a szegénység iskolája útján a szűkölködőknek, a lelki adományok, erők, javak gazdag aratását nyújtja — oly kárpótlás, ami miatt igazán nem lehet panaszkodni.

Mennyire reáillenek ezek a gondolatok a Kollégiumra, amidőn a 400 éves jubileum alkalmával visszatekintünk annak múltjára. Nevezhetjük a Kollégiumot a tudományok várának, a felvilágosodás hajlékának, a kereszténység védbástyájának, de találabb nevet alig adhatunk neki, mint ezt : a szegények iskolája. Tantermeit, szobáit nem az előkelőknek, a gazdagoknak elkényeztetett gyermekei töltötték meg, hanem a pórnépek, az elszegényedett kisnemeseknek az ismeretlenség homályából felfelé törő fiai. Valahol egy eldugott kislaluban a lelkes, tanító, földbirtokos felfedezett egy-egy tehetséget, beküldték a Kollégiumba lelki kincsek szerzésére. Így lett a Kollégium szegény fiai által gazdag, a szellemi javak kincsesháza.

Bizony a mi fiaink a Kollégiumban 400 éven át nehéz körülmények, sok lelkierőt igénylő nélkülözések között nőttek fel. Ha olvassuk a Kollégium történetét, csodálat fog el bennünket azon harc láttára, amelyet a diákok a mindennapi megélhetés, a mindennapi táplálék körül folytattak. A táplálék, amelylyel életüket tengették, oly szűkös, oly elégtelen volt. Ruhájuk szegényes. Fekvőhelyük kemény. Hányszor aludtak közülök többen helyiség hiányában a tantermek durva padjain. De mindezt tűrték abban a tudatban, hogy a nélkülözések teszik őket igazi, az élet nehéz harcában helyüket megállni tudó férfiakká. Mily könnyű annak tanulni, akinek figyelmét a tanulástól nem vonják el anyagi gondok. Én láttam hosszas igazgatóságom alatt, hogy minő lelki küzdelmeket élnek át azok, akik szegénységük tudatában mindig rettegnek attól a gondolattól, hogy anyagi eszközök hiányában félbemarad tanulói pályájuk s talán már a legközelebbi iskolai évben nem tudnak beiratkozni. A legtöbb esetben a jó öreg Kollégium, mint szerető anya jött segítségére

az aggodalmaskodóknak s üzte el homlokukról a mélységes gondok borús fellegét, vette pártfogásba a szegény, de tehetséges, sokatígérő tanulókat.

Ha a Kollégium a gazdagok iskolája lett volna, vajjon kerülhettek volna-e belőle országoshírű férfiak, sőt olyanok is, akiket a külföld is tisztelettel emleget. A Kollégium híres tanárai innen kerültek ki s tartották fenn annak nemes hagyományait, terjesztették jó hírnevét az ország határain túl. Így vált a debreceni Kollégium nemcsak a szegények, hanem a tehetségek iskolájává is, ahonnan a műveltség fénye szétterjedt az egész országban. Az a rend, fegyelem, tanulás-szeretet, mely a Kollégiumban minden időben uralkodott, nemes lelkeket arra ösztönözött, hogy a szegény tanulók felségélyezésére alapítványokat tegyenek. Fájdalom, a világháború miatt történt megsemmisülése az alapítványoknak azt a szomorú eredményt vonta maga után, hogy a Kollégium szegényiskola jellegét lassanként kezdi elveszíteni s így a nép alsó rétegéből kikerülő tehetségek támogatása, lassanként megszűnik. Ez pedig lassanként kimondhatatlan kárára fog válni az egyháznak, a hazának, a társadalomnak, amelynek pedig a mai s a reánk következő nehéz időkben nagyonis szüksége van eredeti tehetségekre, világosfejű, egyes jellemű férfiakra. Mindennek átgondolása széles körben arra ösztönözze a társadalmat, hogy jóakarattal, áldozatkészségével minden lehetőet elkövessen, miszerint a Kollégium ezután is a szegények, de egyszersmind a tehetségek iskolája maradjon.

A debreceni Kollégium nevelési rendszerét nemcsak történetéből, hanem írásban maradt régi törvényeiből tudjuk megállapítani. Ezek a törvények a XVII. és XVIII. századból (1657., 1704., 1792., 1796-ból) valók. Ez utóbbiak, amelyek latin nyelven írtak, a nevelésnek az alapjául a vallásosságot és a tiszta erkölcsöt teszik. Ez az elv érvényesül már a tanárok választásánál. „Választassanak pedig (t. i. tanárokká) derék, vallásos, művelt és szelíd erkölcsű férfiak, nem nagyralátók és kevélyek, nem marakodók és viszálykodók, akik a tudományok közül főleg abban, melyet tanítani fognak, lehetőleg a közepesnél jobban, de a többiekben is, elsősorban a segédtudományokban, hasonlóképp a mai nyelvekben, legalább a németben és franciában eléggé járatosak, akik a józan bölcséletet és teológiát művelik és az úgynevezett naturalizmus gyanújában nem állanak.” Ez utóbbi alatt a Locke- és a Rousseau-féle nevelési naturalizmust értették, amely nemcsak az ész, hanem az érzelem és akarat művelésére is nagy súlyt helyezett. Mivel *Rousseau* istentagadó hírében állott, féltették irányzatától a tiszta hit-tudományhoz oly erősen ragaszkodó Kollégiumot.

A professzorok esküjében benne volt, hogy a vallással és annak alapvető elveivel s a jóerkölcsökkel ellenkező tudományt sem közvetlenül, sem közvetve nem hirdetnek s az egész ifjúság erkölcsére felvigyáznak. „A professzoroknak” — mondja egyik törvényszakasz — „legyen gondja ugyan valamennyi növendékre, de különösen azokra, akik tehetségükkel, vagy a lélek valamelyes adományával és előhaladásukkal kitérnek, mert ezekből lehet remélni az állami és egyházi hivatalok alkalmas kiváló férfait, akik a tudományokat, a szépművészeteket, az erkölcs művelését, az erényeket, az igazságot, a kegyességet mindkét társadalomban helyreállítják

vagy növelik és másokat is magukhoz formálnak." Különben, szebben és bölcsebben ma sem tudnánk előírni a Kollégium s benne a tanárok feladatát.

A debreceni Kollégium nevelési rendszerének alapja a vallásosság, tiszta erkölcs, becsületesség. A vallásosság úgy a tanárok tanításában, mint az istentiszteletek látogatásában kifejezésre jut.

A tanárnak, a maguk neveléstudományát a teológiára, a hittudományra alapítják, erre alapítják az erkölcsi nevelést is. Így a neveléstudomány sziklaszilárd alapot nyert, amely a korszellem széles változásainak nem volt alávetve. Nagyon jól tudjuk azt, hogy a pedagógia vallás nélkül vitorlanélküli hajó, amelyet a különböző korok különböző áramlatai, ide s tova dobálnak. Az ilyen teológiai gondolkozású tanárok tanítása át meg átítatta az ifjúság lelkét vallási képzetekkel s lelkükben a vallás-erkölcsi világnézetet alakították ki. Ennek a világnézetnek, ennek a vallásos érzelmenek külsőleg is kifejezésre kellett jutnia s erre szolgált a templomi istentiszteleteknek a kollégiumi törvények által szigorúan előírt látogatása. Az 1796-i törvény idevonatkozó szakasza így szól: „A vasárnapi és ünnepi istentiszteleten úgy a délelőtti, mint a délutáni órákon valamennyi tanuló jelenjék meg, a hétköznapokra pedig tizenkét csoportba osztottan úgy rendeltessék ki, hogy az I. és II. cs. hétfőn, a III. és IV. cs. kedden stb. látogassa a templomot... Templomba lépve áhitatosan tiszteljék és imádják Istent: a szent gyülekezet énekében és nyilvános könyörgésében nem ülve, hanem állva, kegyes érzséssel vegyenek részt; a szent beszédekre figyelmesen hallgassanak. A templomon belől az istentiszteleten

az illendőséghez és az alázatossághoz alkalmazkodjanak, részint az Istennek tartozó legfőbb tiszteletből, részint a szent gyülekezetnek kijáró megbecsülésből, melyet mélyen sértene azoknak a féktelensége és elvetemültsége, akik a gyülekezet jótéteményén a haza és az egyház reménységére nevelkednek... Kik az úrnapi istentiszteletet gyakorta elmulasztják, három-négyszeri figyelmeztetés után az iskolából zárattassanak ki." Így látjuk, hogy az istentiszteletek látogatása igen szigorúan véttetett. Csokonai is első sorban ezen a ponton jött összeütközésbe felettes hatóságával. Betegségére való hivatkozással nem igen látogatta a templomot. A Csokonai-pör ma már meglehetősen tisztázva van s abból kitűnik, hogy a professzorok nem voltak olyan kegyetlenek Csokonaihoz, mint ahogy azt a múlt században a közfelfogás hirdette. Csokonai összeütközésbe jött a Kollégium által alkotott törvényekkel, amelyek felett a komoly professzorok szigorúan örködték, akik nem tudták vagy nem akarták megérteni, hogy a lángelme nem tűr korlátokat, hanem igyekszik azokat átöröni s a szabadlevegőre jutni. Ebben állott Csokonai tragédiája.

A debreceni Kollégiumban a valláson alapul az erkölcsiség. Erkölcsöt nem is tud elképzelni vallásosság nélkül. Az úgynevezett laikus, vallás nélküli erkölcs a XIX. századi túlfűtött elméjű pedagógusok agyában született meg s ma már egészen modern pedagógusok is rájöttek arra, hogy vallás nélkül tiszta erkölcsöt teremteni nem lehet.

Dr. Veress István.

(Vége következik.)

Zsinati tárgyak.

Magyar református egyházunk Országos Zsinatának újabb küszöbén egész komolysággal kell széttekintünk egyházi életünkön, felmutatni a tagadhatatlan hiányokat és sürgetni azon intézkedéseket, melyek nélkül nincs reményünk, nincs gyarapodásunk.

Ha mint egyházat s vallásos és társadalmi intézményt elfogulatlanul vizsgáljuk magunkat, úgy találjuk, hogy a hitbéli erő és buzgalom fogyatkozásán kívül nemcsak szegényedünk, de fogyunk is. Szegénység és fogyás, mindkettő együtt maga az erőtelenség és pusztulás. Hiába élünk itt hangzatos szavakkal; hiába módosítjuk az egyházalkotmányt, külső intézkedések lelket nem teremtenek; ha a jelenben egyházunk életére kisebb-nagyobb mértékben némi befolyással vagyunk, ha mindent megtettünk, ami tőlünk telt, ha minden harcot kiállottunk, amire Isten erőt adott, csak akkor mondhatjuk el, hogy kötelességünket teljesítettük s hogy többre nem mehettünk, mint amennyire az Úr segített.

Szegények vagyunk. Egyházi életünk sok helyen és ponton igen sötét árnyakkal küzd. Világi uraink nagy része, fájdalom, nem gondol az egyház szellemi és anyagi gyarapodásával. A lekipásztörök el vannak kedvetlenülve, a gyülekezetek bágyadtak, közöny, szegénység és panasz a mi életünk és hervadásunk.

De Isten kegyelméből még élünk. Adjuk jelét annak, hogy megvan a hiterőnek s az élni kívánás-

nak szent lángja keblünkben s nem fogunk összeomlani, sőt Isten segedelmével, az evangéliumi hitélet s a lelkek világosítása és szabaddátétele érdekében tovább fogjuk folytatni a küzdelmet s az Úr lelkének bennünk és általunk való munkálkodását. A körülmények, a tapasztalatok, a viszonyok hathatósan intenek, hogy melyek a kötelességek.

Revizió alá kell venni egyházi törvényeinket. A lelkészválasztás, az új nyugdíjintézeti törvény, az elviselhetetlen nagy terhek. Meg kellene valóítani a központi adózás rendszerét.

Egyházi lapjaink évek óta foglalkoznak egyházi életünk sokféle bajainak tárgyalásával. Olyan általánosokká és aggasztókká lettek már ezek a bajok, hogy az órállók szünet nélkül kénytelenek kiáltozni s figyelmeztetni mindeneket a terjedő s folyton növekedő veszélyre, mely bennünket megsemmisüléssel fenyeget; komolyan gondolkozók keresve-keresik az orvosságot, amellyel beteg egyházi életünket meggyógyítsák s a magyar evangéliumi egyházakat fényes multjukhoz méltókká tegyék. Ez a baj nem régi eredetű még. Ószbeborult öregjeink, sőt a fiatalabbak is még jól emlékezhetnek vissza arra az időre, amikor igaz vallásosság, istenes élet, krisztusi szeretet, egyháziasság s áldozatkészség voltak a magyarországi evangéliumi egyházak tagjainak fénylő ékesége. Ezek az ékességek ma már nagyon elhalványul-

tak, sok helyen pedig egészen semmivé lettek s helyükbe vallástalanság, hitetlenség, közönyösség, egyháziatlanság, a lélekkel való semmit sem törődés jöttek, aztán meg a különféle bűnöknek egész serege lépett fel s az azt követő lelki és testi nyomor. Sok helyen szeretetlenség, teljes vallás- és léleksorvadás van: egyházi életünk különféle bajai, mint elpusztítással fenyegető ellenség léptek fel. Vannak egyháztagok, akik csak élnek napról-napra, de templomba sohasem jut eszükbe menni. Sőt nemcsak egy-két család van ilyen, hanem fájdalom, sok.

Bizony nézzünk csak széllyel s találjuk meg az okot s próbáljunk tenni valamit, hogy a tapasztalatok a legjobbakról győzzenek meg bennünket.

Merítsünk új erőt és új hitet veritéktől harmatos és sóhajoktól hangos utunk további részére, amely mégis csak elvezet ahhoz a jobb jövőhöz, amikor majd teljes boldogság és így dúsabb életöröm jut mindnyájunknak. Mindennél fontosabb kérdés vár itt feleletre és megoldásra.

Tiszacséce.

Orosz Kálmán.

Geleji Katona István rehabilitálása.

Geleji Katona István jubileumi éve ne múlték el anélkül, hogy őszintén meg ne valljuk: portréja eddigi tudatunkban többé-kevésbé rehabilitálásra szorul. Az elmúlt félszázad liberalizmusa ugyanis, az ő alakját is agyonretusálta s lett belőle előttünk, maiak előtt egy zordon, szív s léleknélküli történeti alak, aki iránt mi büszke liberális maiak már nem nagyon lelkesedünk. A szombatosokat a szó szoros értelmében kegyetlenül kiirtotta, az unitáriusokra ráült stb., óh! de csúnya világ is lehetett az!

E felületes ítélet kialakításához bizonyvala hozzájárult egyetlen, viszonylag részletesnek mondható életrajza is, amely a hajdúnánási gimnázium 1901—1903. évi Értesítőiben jelent meg, mégpedig a gimnázium akkori vallásánárának, Brassay Károlynak tollából. Brassay a leghesebben kritizálja Geleji türelmetlenségét, szemrehányásokat tesz neki a boldog „szabadelvű” századeleji világ fölünyes szemléletével. Még a jubiláns kiváló monográfusa: Gál Lajos lelkész is csupán Brassayból merít Geleji életrajzának előadásánál. Ám a Gál monográfiájának nem a Geleji életrajzának megírása volt a célja s ez csak függelék értekezésében; ellenben nem mentsége korunknak, hogy még mindig nincs teljes s szellemtörténeti életrajza a nagy Gelejinek.

Ennek a Geleji-életrajznak elő kellene adni, hogy a Geleji-korabeli rendi világ éppen nem ismert semmiféle egyéni szabadságjogot sem. Amint ismeretlen volt ez a közgazdasági vagy magánjogi életben, akként még kívánnunk sem lehet, sem Gelejitől, sem mástól az egész akkori világban, hogy éppen csak a vallási téren gyakorolják a mai értelemben vett felekezeti türelmet, egyéni vallásszabadságot. A rendiség korlátai között, a korabeli egyházi koncepció az volt, amit a magyarra is lefordított Justus Lipsius kolportál: egy állam, egy vallás, egy egyház. Az erdélyi viszonyoknak is nem abban volt a világtörténetileg páratlan jelentősége, mintha ott egyéni vallásszabadságról beszélni lehetett volna, hanem, hogy Erdélyben a fenti koncepció odamódosult, hogy egy államban négy vallásfelekezet szimultán együttélése lehetővé vált, de ott is csak rendi alapon, mert a kor másik alaptendenciája: a fejedelmi abszolútizmus, lévén maga a fejedelem is református, a református egyház javára gyakorolta a négy felekezet egyensúlyban tartását. Végül szintén nem szabad

figyelman kívül hagyni, hogy annak a kornak a fejedelme s a legelőkelőbb vezetői is mélyen vallásosak voltak: az ő szívükben a hit volt a legbelsőbb rugója politikai vagy egyházi tevékenységüknek is! Ők akár a „compelle intrare” elvét is elsősorban azért gyakorolták, mert hitük lángolt s másként nem tehettek!

Ennek a kornak volt hű fia Geleji: az abszolút, de mélyen hívő fejedelem egyházpolitikájának készsége s áldott eszköze, valahányszor arról volt szó, hogy az orthodoxa ecclesia megerősödhesse csak azért, hogy legyen s maradjon az egy olyan gyertyatartó, amely a Geleji által mélyen megtapasztalt „Váltság Titkát” mindenkor ragyogtassa! Ebből az egyedül helyes szemszögből nézve, bizonyvala nem fogjuk Gelejire a mai liberalizmust ráerőszakolni, mintha bizony Geleji tehetett volna arról, hogy nem találkozott Voltaire-rel vagy Kossuth Lajossal. De érdemes volna bővebben kifejteni azt is, hogy a mai büszke liberális kor tökéletesen s maradéktalanul Geleji koncepcióját igazolta s nem alábbvaló ő sem Méliusznál, sem Pázmány Péternél! Csak a mi végzetes s éppen református talajon kivirágozott liberalizmusunknak tudható be, hogy a köztudatban, például Pázmány mellett messze lemaradt ma! De szükséges volna rehabilitálni őt egyházi jogtörténeti szempontból is, hiszen magyar református egyházunk élete 250 évig az ő általa alkotott Canonokon nyugodott, legalább is a Tiszántúlon s Erdélyben, és e Canonok noha éppen nem kálvini, de mégis egyházunk épületét fenntartó jelentőségét csak most látjuk igazán.

Méliuszt, újabban kivált, úgy ahogy ismerjük, Pázmányt is: miért nem ismeri köztudatunk Gelejit?

Tiszakürt.

Tóth Dezső.

¹ G. K. I. egészen tárgyilagos és egészen tudományos, egyben — mert ez nem zárja ki azokat — egészen református szellemű életrajzának megírása valóban nagyon kívánatos. Ez életrajzhoz a Gál Lajos könyve a G. szellemi élete szempontjából kitűnő előmunkát; azonban ezt megelőzően a kor szellemét megértő méltánylással, tehát „rehabilitáló” módon írt Gelejről Pokoly József Az Erdélyi Református Egyház Történetében (II. és IV. kötet). Szintén a kor szempontjából világítja meg Geleji egyházpolitikájának egy fontos részletét Révész Imre is: A reformáció az erdélyi oláhok között (Debrecen, 1938. Erdélyi Füzetek 2. szám). Szerkesztőség.

I R O D A L O M

Karácsony Sándor: A magyar észjárás és közoktatásügyünk reformja. Budapest. Exodus kiad., 1939. 303 lap. Nemzeti életünk problémái sokszor mutatnak vádoló ujjal közoktatásügyünk felé. Észre is vették ezt hivatalosak és nemhivatalosak egyaránt: cikkek, könyvek, reformintézkedések tömege tanuskodik erről. Amíg azonban a legtöbben meglegednének kisebb *módszerbeli* változtatással, addig Karácsony Sándor *gyökeres újítást* sürget. Lebilincselő stílusban megírt, rendkívül értékes és eredeti könyvének főbb gondolatait a következőkben foglalhatjuk össze: A magyar lélek az idegen észjárás-szülte pedagógiától meg szokott csömörölni. Ez a magyarázata a gyakorlatban tapasztalható nagy *eredménytelenségnek*. Amennyiben mégis be kell fogadnia valamit ebből a pedagógiából, nem eredményezhet ez nála mást, mint egy szerencsétlen összetételű álkultúrát, amit a szerző mesteri rajzban állít az olvasó elé. Mindez nem következne be, ha nemzeti pedagógiánk alkalmazkodna a magyar észjáráshoz, vagyis a magyarságnak ahhoz a belső, önmagában zárt és teljes *igazságrendszeréhez* („társas-lelki logikumhoz”), amit még ma is ki lehet tapogatni és meg lehet határozni. A szerző a sok lehetőség közül azt az egyet választja ki, amely az *élnyelv kapuján keresztül* hatol be ennek a sajátos magyar lelkiségnek a világába, hogy az így nyert eredményt értékesítse a közoktatásügy problematikája számára. Szerinte tehát a nyelvről vissza lehet következtetni arra a lelkiségre, amely önmaga kifejezésére ezt a nyelvet felhasználja. Ha a mai magyar köznyelv (általánosságban szólva) megromlott, grammatikailag és logikailag egyaránt: akkor ezt semmi esetre sem tarthatjuk a „romlatlan” magyar lelkiségtől független divatjelenenségnek. A nyelv megromlása a megromlott lelkiség *következménye*: idegen észjárással kereszteződött a magyar társas-lelki logikum. Pedig a magyar nyelv még így is világosan megmutatja, hogy mi tartozik hozzá. Kiejtés tekintetében jellegzetes *akcentus*, grammatikailag a *mellérendelés*, jelentéstani szempontból a *képesség*. Jól jegyezzük meg: ez nemcsak a magyar *nyelvnek* a tulajdonsága, hanem elsősorban a magyar *léleknek* a belső alkata, amit ez a lélek nemcsak nyelvben, hanem az élet minden vonatkozásában követni akar. Tehát amilyen a beszédben az akcentus, olyan a magyar *magatartás* az élet más vonatkozásaiban is. Amilyen döntően uralkodó a nyelvtani mellérendelés a magyarban, éppen annyira *mellérendelő* a magyar, amidőn a körülötte zajló életet szemléli, tudomásul veszi és szervezi. Amennyire idegenkedik az elvont „fogalmaktól” és mindent képekkel akar kifejezni, ugyanígy cselekszik, amikor tudatában kialakul valaminek a *képe*: az első mindig az életteljes egész és csak azután jöhetnek annak részei. Sűrített tételben mindezt így fejezi ki a szerző: *A magyar formájában primitív, tartalmában objektív*. Mivel pedig közoktatásügyünk állandóan germán megterheléssel küzd (ezt történelmileg is nagyon tisztán lehet látni), Karácsony Sándor kimutatja, hogy különös tragédiánk az, hogy bennünket egy olyan szellem kísért, amely a magyarnak pontosan a fordítottja. Így

például a német úgy nyelvében, mint jogi, társadalmi, művészeti stb. berendezkedésében tipikusan *alárendelő* szellem. Tudományos gondolkodásában nem szemléletes (mint a magyar), hanem *elvont*: először jönnek az egész *elemei* s azután az egész. A német lélek *formájában komplikált, tartalmában pedig szubjektív*. Közoktatásügyünknek vissza kell tehát térnie a sajátosan magyar lelkiség követelményeihez, azaz a fent vázolt magyar észjáráshoz kell igazodnia az anyag kiválasztásában, elrendezésében, megtanításában egyaránt. Egyéni kísérletekről, biztató példákról számol be a szerző ezen a téren. Látjuk tehát, hogy óriási anyagot ölel fel Karácsony Sándor munkája. Élethől fakadt és életté vált tudományos program áll előttünk egy nagyszerű tableau központjában. Körülötte izes, zamatos nyelvi példák száza, neveléstörténeti megfigyelések, élethől ellesett műhelytitkok zászlós serege helyezkedik el. Elöl a jólismert magyar tulajdonságok: a passzív rezisztencia, a szabadságszeretetés, szalmaláng, patópáloskodás és társaik fedik fel előttünk *igazi* arcukat. A kép mélyén Kelet és Nyugat szinte mitológikus harcát látjuk, az ezeréves magyar-germán antagonizmust és a jelen-jövő csontropogtató birkózását.

A magyar önismeretnek kiváló vezérkönyve lesz ez a könyv mindazok számára, akik a benne foglaltakat a sajátmaguk észrevételeivel összehasonlítják!

Szenes László.

Az új jugoszláviai énekeskönyv.

Lapunk zártakor kaptuk meg Ágoston Sándor püspök úrtól Feketicsről, az új jugoszláviai magyar református énekeskönyv szakszerű ismertetését, melyet az alábbiakban közlünk:

Új-e, vagy régi?

A mi új énekeskönyvünket leginkább az jellemzi s a jelenleg használatban levő református magyar énekeskönyvtől leginkább abban különbözik, hogy ez a legrégibb énekeskönyv.

Legrégibb, mert a zsellárok Szenczi Molnár Albert legrégebb kiadása szerint teljesen és módosítások nélkül az összes versekkel benne vannak.

Legrégibb, mert a kottája is aszerint van átírva, ahogy a legöregebb zsellárokból 1608-tól kezdve lenyomtatották.

Legrégibb, mert legtöbb ének van benne a régi énekeskönyvünk dicséreteiből.

Végül legrégebb, mert az új énekek legnagyobb része a reformáció korából való, feledésbe ment szép, kegyes énekekből áll.

Zsellár lesz-e, vagy Énekeskönyv?

A „Magvető” legutóbbi számában feltettük a kérdést, hogy új énekeskönyvünkre kívül mit nyomassunk rá, ezt-e, hogy Zsellár, vagy azt, hogy Énekeskönyv. A népszavazás eredménye ez: Énekeskönyv.

Mi van benne?

Az új énekeskönyv Kálvin János előszavával kezdődik, melyet 1543-ban a zsellárhoz írt. Ezt az előszót francia eredetiből Dr. Révész Imre debreceni püspök fordította.

Ezután következnek a 150 zsellár minden csonkítás és rövidítés nélkül, amint azt Dr. Karácsony Sándor

egyetemi m. tanár az 1608-i kiadás után a legnagyobb hűséggel és pontossággal sajátkezűleg lemásolta.

A zollárok után következnek 340 dícséret.

A dícséretnek elrendezése egészen más, mint az eddigi énekeskönyvünkben megszoktuk. Ez az egyetlen igazán új dolog az énekeskönyvben, amit legnehezebb lesz megszokni.

Kezdődik 30 úgynevezett jelölt énekkel. Ezeknek a közös címük „Fohászokodások, melyeket a szent gyülekezet istentisztelet kezdetén, végén és igehirdetés előtt énekel”.

A fohászokodások után következnek a hitvalló énekek a Heidelbergi Káté nyomán. Ez alatt a cím alatt találjuk meg a dícséretnek legnagyobb részét, számszerint 178-at. A Káté tartalmának rendje szerint legelől vannak a bűnbánati énekek, utána az Apostoli hifforma felosztása szerint az Atya Istenről, Jézus Krisztusról szólók, s itt találjuk meg sorban a karácsonyi, nagyhéti, húsvéti, mennybemeneteli énekeket. Ezután a Szentlélek Istenről szóló énekek, szóval a pünköszt énekek következnek, majd az anyaszentegyház énekei, a keresztségről és az úri szentvacsoráról szóló énekek, végül a Tízparancsolathoz és a Mi Atyánkhoz való énekek.

A hitvalló énekek után következnek az alkalmi énekek, reggel, este, tabasszal, árvízek idején, aratáskor, szárazság idején, eső után, jégveréskor, ősszel, télen, vizsgakor, templomszenteléskor, lelkipásztor beiktatáskor, újévkor, örvök mondandó énekek.

Külön szakaszban vannak Lelki énekek cím alatt az úgynevezett Hozsánna- és Halleluja-énekek, számszerint 50.

Végül a Halottas énekek, számszerint 37.

Az énekek után következnek a teljes Heidelbergi Káté Dr. Erdős József debreceni egyetemi tanár legújabb javított fordításában.

Ezt követi a Keresztyéni tanítások és imádások című rész Szikszay György szellemében. Ebben a részben van Dr. Ravasz László püspök négy elmélkedése az úrvacsorai kérdésekről, amit a mi énekeskönyvünk számára írt s amely itt jelenik meg először.

Legutoljára vannak a magyarzó jegyzetek és énekmutatók. Egyik énekmutatónk a Heidelbergi Káté minden kérdéséhez megjelöli nemcsak a hozzáillő dícséret-, hanem zollárvereket is.

Még valami van benne; minden gyülekezetünk számára kedves meglepetésnek szántuk azt, hogy a dícséret előtt, a kezdőbetűk díszítéséül, jinom kis rajzban, oda van illesztve az összes jugoszlávai református templomok és imaházak képe; mind megannyi arany kapocs lesz ez az új könyv és a gyülekezetek lelke között.

Az egész könyv 736 oldal.

BOLDOGSÁG.

A boldogságot nem lehet megtanulni; meg kell szolgálni érte.

A boldogságot nem lehet kapni; meg kell szerezni.

A boldogságot nem lehet örökölni; meg kell érdemelni.

A boldogság nem attól függ, amink van, hanem attól, hogy azt kívánjuk, ami elérhető.

A boldogság nem a jövedelmemtől függ, hanem a költségeimtől.

A boldogság keresése örökkévaló, mert végeredményben nem más, mint az örökkévalónak a keresése.

A boldogság sohasem lehet tárgyi, mindig csak alanyi.

Nem az, amink van, hanem amik vagyunk; nem az tesz boldoggá, hogy legyen valakink, hanem hogy mi legyünk valakié.

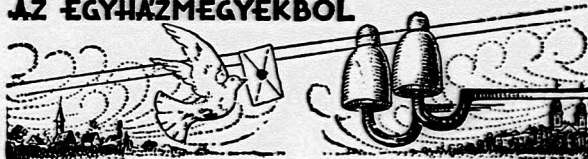
A boldogság az az arány, ami a közt van, amik vagyunk és a közt, amivé lehetünk volna; tehát amivé kellett volna lennünk.

A boldogság keresése a keresés boldogságában áll.

A boldogság sem nem egészen bennünk van, sem nem egészen rajtunk kívül, hanem a léleknek az Istennel való egyesülésében (Pascal).

(Louis L. Mann.)

HIREK AZ EGYHÁZMEGYÉKBŐL

ALSÓSZABOLCS-HAJDÚVIDÉKI EGYHÁZMEGYE.

Kérelem a lelkész, gimnáziumi és elemi iskolai igazgató urakhoz. A büdszentmihályi egyházhoz tartozó Szorgalmatosi-telepen építendő templom javára a napokban esdő szózatot küldünk szét a lelkészi, gimnáziumi és iskolai igazgatói hivatalokhoz. Tisztelettel és szeretettel kérem, ne méltóztassanak azt félre tenni, mert ügyünk igaz kálvinista magyar ügy. Igazolja ezt püspök és esperes atyáink záró szava. Bizó reménységgel és tisztelettel kéri Ajtay Jenő büdszentmihályi lelkész.

CSONKA-BIHARI EGYHÁZMEGYE.

A csonka bihar-érmelléki egyházmegyének új esperese van. A megüresedett esperesi állásra leadott szavazatokat a kiküldött bizottság augusztus hó 4-én Berettyóújfaluban felbontotta s megállapította, hogy a szavazó 17 egyházközség összes 34 szavazata Molnár Vince darvasi lelkipásztorra esett. Így az egyházmegye új esperese Molnár Vince lett, akinek a beiktatását a szeptember hó első felében tartandó őszi egyházmegyei közgyűlés fogja végezni. Az új esperes személye teljes biztositék arranézve, hogy hivatalát a hű sáfár minden készségével fogja ellátni Isten dicsőségére és református Sionunk építésére. (Lapunk múltkori számában közölt rövid híradásunk kiegészítéséül közöljük e most érkezett, beküldött tudósítást.)

DEBRECENI EGYHÁZMEGYE.

Református leánykonferencia volt Debrecenben. Pallag-pusztán, a Gazdasági akadémia telepén, hová helyből és vidékről közel kétszáz leány és gyülekezeti női munkás sereglett össze. A konferencia nyolc teljes napig tartott; augusztus 13-án, vasárnap ünnepi istentisztelettel kezdődött s aug. 20-án ugyanazzal végződött, amikor a konferencia összes résztvevői és vendégei, a pallagi hívekkel együtt, az úrasztalához járultak. Állandó, pontosan beosztott napi program volt, mely reggeli tornával kezdődött s este a tábor-tüznél végződött; közben gazdag szellemi programmal, egymásbakapcsolódó előadásokkal, gazdagon megáldott eszmecsereikkel és magánbeszélgetésekkel. Voltak bibliatanulmányozó körök, közös áhítatok, énektanulás, játékok, énekgyakorlás stb. Az evangéli-

záló előadások tárgya és előadói ezek voltak: A keresztény otthon. Tóth Árpádné. Az Úr szolgáló leánya, Kovács Olga. A hitvalló élet, Kovács József. Imádságaim, Juhász Ilonka. Az Ige világossága, Nagy István. Örömeim, B. Kiss Júlia. A hitmélyítő előadások tárgya és előadói: Istenhitünk, Kalmár Lajos. Krisztushitünk, Dr. Rácz Jenő. Váltásáhitünk, Ács Mihály. Szentlélekhitünk, Uray Sándor. Egyház hitünk, Tamás Ferenc. Isten megismerése, Dr. Bodonyi József. Az ismeretközlő előadások tárgya és előadói: Mit olvassak? Tóth Árpádné. Ki legyen a barátom? Vajda Erzsébet. Hogyan gazdálkodjam? Vajda Mária. Testi életem gondjai, Juhász Ilonka. A diakonissza-szolgálat (egy diakonissza). A református leánymunka szervezete, B. Kiss Juliska. A konferenciát meglátogatta Dr. Szász Imre esperes úr.

KÖZÉPSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

A középzsabolcsi református egyházmegyébe belezett nyírkécsi református egyházban augusztus 6-án iktatták be a gyülekezet újonnan megválasztott lelképásztorát, Farkas Miklóst, mintahogyan az a jelzett egyházmegyében szokásos: az egyházmegyei elnökség és a környékbeli lelképásztorok jelenlétében és közreműködésével. Ennek a hírnék az az érdekessége, hogy a középzsabolcsi traktusban 1935-től, a jelenlegi elnökség együttműködése óta máig 12 lelképásztort választottak és iktattak be hivatalába, *mind a 12 választás egyhangú meghívás útján történt.*

SZATMÁRI EGYHÁZMEGYE.

A csengeri BKIE augusztus 13-án este templomi ünnepélyt rendezett az özvegy lelkésznek segélyezésére. Igét hirdetett Vitéz Várkonyi Szilágyi Imre nagygéci lelkész. Énekelt Solt Jánosné, orgonán kísérté Solt János. Szavalt Juhos Lajos és Gyarmati András RKIE-tag. Énekelt a RKIE háromszólamú férfikara. Záró imádságot mondott Pótor Elemér lelkész. Az áldott este anyagilag is szépen sikerült.

Országzászlóavatás. A felszabadult részeken a munkás hit napról-napra újabb bizonyágát adja annak, hogy ott a romokon új élet csirái kezdenek bontakozni. Szép példáját adta ennek a folyó évi március 15-én felszabadult ugocsamegyei *Verbőc* község hazafias, hithű népe. Az Isten megsegítette ezt a sok küzdésen és szenvedésen átment népet, amikor a reájuk nézve oly szomorú bécsi döntés utáni négy hónap valóságos kinszenvedés volt. Először úgy volt, hogy *Verbőc* is vissza lesz csatolva; de a bitorlók másképpen intézték, úgyhogy míg a határa átszatolódott, addig a községet megtartották maguknak, körülvéve azt drótakadállyal is, melynélfogva még a határába sem mehetett ki a lakosság. Amikor aztán hős honvédeink elűzték a bitorlókat, amelynek a község lakosai közül két halálos áldozata is lett, első teendőjük volt, hogy Országzászlót állítanak fel, hogy kifejezésre juttassák haláljukat a Mindenható iránt. Az elhatározást hamar tett követte s a művészi kivitelű fekete bazaltból készült emlékmű és zászló költségeit a község lakossága úgyszólván órák alatt adta össze. Biztató jelenség ez a mai pusztító atheista és mindenféle áramlattal szemben.

Július 23-án volt a nap, amikor nagy és fényes ünnepség keretében avatta fel az Országzászlót a messze vidékről összesereglett nagy és előkelő közönség jelenlétében.

Az ünnepélyt istentisztelet előzte meg, mely alkalommal Isaák Imre técsői lelképásztor, esperes hirdette az Igét a zsúfolásig megtelt templom közönségének. A léleknemesítő ima és tartalmas beszéd óriási hatást váltott ki a hallgatók szívéből.

Istentisztelet után a templomelőtti téren felállított Országzászló köré gyülekeztek. Itt a húszévi elnyomatás alatt csak titokban énekelt Himnusz lelkes éneklése után *Szűk Sándor* verbőci lelképásztor köszöntötte a közel-távolból összegyűlt közönséget, kiemelve beszédében, hogy az utolsó négy hónap alatt, vagyis döntés napjától a felszabadulásig annyit szenvedtek, hogy az felért a húsz év szenvedésével, mert annyi volt náluk az ellenség, hogy minden egyes ember lépését figyelemmel tudták kísérni. Ünnepi beszédet tartottak: *Hokky Károly* országgyűlési képviselő, *Szánthó László* az Országzászló Nagybizottság kiküldötte, továbbá *Orosz Kálmán* tiszacsecei lelképásztor, mint a község szülötte. Alkalmi verseket szavaltak: *Kiss Imre*, *Gönczy Malvin*, *Orosz Ilonka*, *Pásztay Lenke* és *Kész Berta*. A község nevében pedig átvette a zászlót *Varga Bertalan* körjegyző.

A messze vidékről összegyűlt vendégsereg között ott láttuk *Koflanovics Györgyöt*, a tiszaujlaki járás főszolgabíróját, Dr. Torbágyi tisztifőorvost és sok más előkelőséget, valamint a környék papságát.

A megjelent előkelőségeket a község díszében látta vendégül. Ma már hirdeti a templomelőtti téren felállított emlékmű — amelyen lengeti a kárpáti szél az „Így volt, így lesz” feliratú nagy címeres magyar zászlót — a Trianonnal való meg nem alkuvást, amíg egy talpalatnyi föld is lesz a bitorlók kezén az ezeréves Nagymagyarországból.

Elismerés és dicséret illesse *Torma Dezső* református tanító urat, akinek vállait terhelte a rendezés nehéz, de fáradságot nem ismerő munkája.

A Mindenható tegye gyümölcsözővé ezen gyülekezet és község további munkásságát. Hitünk és reményünk rendületlen, hogy így lehetünk mindnyájan Isten gyermekeivé; ha ezt tudjuk remélni s ha tudunk ennek megvalósulásáért küzdeni is, akkor már ez nem más, mint Isten biztatása bennünk, jel arra, hogy Isten is küzd értünk, hív bennünket és várja, hogy meginduljunk Őfelé.

Orosz Kálmán.

G Y Á S Z R O V A T

Dr. Vargha Elemér, Debrecen sz. kir. város nyugalmazott helyettes polgármestere, többrendbeli egyházi, kollégiumi és egyházkerületi bizottság volt tagja, augusztus hó 25-én éjjel 12 órakor, rövid szenvedés után Baján csendesen elhunyt. Egész életén át Debrecen város szolgálatában állott, hű munkájával s szelíd, kedves modorával a város egész közönségének becsülését és szeretetét kiérdemelte. Lelkesen dolgozott mint elnök a Vörös Kereszt Egyletben és a

Magyar Revíziós Ligában. Ősi debreceni család sarja volt, kollégiumunkban nevedezett; majd később külföldi tanulmányutakat tett, honnan gazdag nyelvismerettel és tapasztalatokkal tért haza, nagyon szeretett szülővárosába. Hamvait Bajáról hazaszállították s a debreceni Köztemetőben helyezték nyugalomra augusztus hó 30-án délután öt órakor. Özvegye és unokahúga és öccse (néhai Petzko-Szokolay Ernő volt kollégiumi tanár gyermekei) gyászolják. Emléke legyen áldott.

Özv. Ónody Szabó Sándorné szül. Linezinger Ilona, volt mezőgyáni lelkipásztor özvegye, 72 éves korában folyó évi augusztus 18-án tragikus hirtelenséggel elhunyt Berettyóújfaluban, honnan Debrecenbe szállították s ott helyezték örök nyugalomra. Három árva gyászolja. A B. F. R. A.

K Ü L Ö N F É L É K

Az Országos Zsinat Elnöksége a folyó évi március 1-ére összehívott Zsinat második ülészakát folyó évi szeptember hó 6. napján délelőtt 9 órára Budapestre összehívta.

— **A tiszántúli református egyházkerület kebelében az első lelkészkepesítő vizsgálatok folyó év. szept. 19. napján, kedden délelőtt 9 órakor kezdődnek a Kollégium kistanácstermében. A második lelkészkepesítő vizsgálatok szept. 26. napján, kedden délelőtt 9 órakor kezdődnek, ugyanott. Erre a vizsgára a jelöltek már előző nap (szept. 25.) reggel 9 órára jelentkeznek okmányaikkal; jelentkezés után azonnal megkezdődik a zártermi írásbeli dolgozat készítése.**

Az egyházkerületi és egyházmegyei missziói előadók évenkénti értekezlete október 3—4. napjain Budapesten tartatik meg. A konferencia tárgya a konfirmáció kérdése és a belmissziói munkamező és munkaágak jelenlegi állapotának áttekintése. A konferenciát Dr. Enyedy Andor konventi missziói előadó rendezi.

Missziói értekezlet volt Debrecenben augusztus hó 29-én reggel 9 órai kezdettel a Nagyerdőn, a diakonissza-intézet egyik termében. Az értekezletet D. dr. Révész Imre püspök hívta össze és vezette. Résztettek rajta az egyházmegyei esperesek és missziói előadói, alig egy-két kivétellel. A missziói értekezlet célja az volt, hogy az új munkaidény előtt a hivatott és felelős vezetők irányítást nyerjenek s beható megbeszélések után a teendőikben megállapodjanak. Püspök úr kijelentette, hogy ezt az egyházkerületi missziói értekezletet a jövőben rendszeresíteni óhajtja; ezzel nemcsak az egyházmegyei órállók munkássága lesz egységes és határozott, de az egyházkerületi missziói bizottság működése is erőteljes támasztékot nyer. Az értekezletet püspök úr imája és a II. Korintusi levél III. rész 4. versétől a IV. rész 11. verséig terjedő szakasról tartott bibliatanulmányára vezette be; szólott a mi szolgálatunkról, mely sohasem lehet személytelen szolgálat, kettős vonatkozásban is: mert ott áll abban Jézusunknak, mint személyes megváltónknak szent személye; és ott vagyunk mi is, életünk teljes átadására hívja és kötelezve... Az értekezlet egyes tárgyait Dr. Ferenczy Károly egyházkerületi belmissziói lelkész készítette elő nagy gondal

és bölcs belátással. A következő nagyjelentőségű témák kerültek napirendre: a missziói alap ügye; egyházkerületi iratterjesztés; evangelizáció; lelkesítő csendes napok. Mindenik téma körül széles eszmecsere bontakozott ki s hozott gazdag áldást: tisztább meglátást és megnyugtató egyértelmű megállapodást.

Tahiban gazdagon megáldott konferencia volt e hó elején. Az ország minden részéből a vasárnapi iskolai munkások gyűltek össze, mintegy százötvenen s egy hétig gondosan előkészített konferencián vettek részt. Mélyen-szántó pedagógiai, biblikus és gyakorlati előadások hangzottak el; mindenik után gazdag eszmecsere következett. A konferencia rendezője és éltetőlelke Ecsedy Aladár tahitótfalui lelkész, a belmissziói munka országosan ismert hű sáfára volt. Tiszántúlról is sokan résztvettek a tahii vasárnapi iskolai konferencián.

„Leányélet.” Mikos Lajos dadi lelkipásztor, ilyen címen óhajt egy új kötetet útrabocsátani. A felhívásban a következőket jelenti művéről: „Könyvem körülbelül 80 oldalas lesz. A könyv három részből áll és a leányélet életbevágó kérdéseivel foglalkozik. I. *Református leány. Éva leánya. Megnyílt paradicsom. A bemenet. Az Úrői vagyunk. Isten templomai. Öltözködés. Tisztaság.* — II. *A Léleknek gyümölcsei: 1. Szeretet. 2. Öröm. 3. Békesség. 4. Békétülés. 5. Szíveség. 6. Jóság. 7. Hűség. 8. Szelidség. 9. Mértékletesség.* — III. *Leánykörben: 1. Találkozás. 2. Együtt. 3. A szép kezek. 4. A menyasszony.* A könyvet nemcsak az egyes leányok olvasmányául szántam, hanem a Konvent által is elrendelt leánykört munkában is Szentírásra felépített segítséget és gyakorlati útmutatást kíván nyújtani. — Előfizetési ára: 1-20 P és 20 fillér portóköltés. Kérem, hogy könyvemet a gyülekezetében levő leányoknak ajánlani sziveskedjék.”

A st. andrái bibliaiskola (Jugoszláviában, Novisadon) folyó évi szeptember 25—30. napjain, lelkipásztorok, hitoktatók és evang. listák részére konferenciát rendez. A gazdag programban theologiai, gyakorlati és evangelizáló előadások szerepelnek. Részletes programmal s tájékozával szolgál: Bibelschule St. Andrá, post St. Ruprecht bei Villach, Kärnten, Deutschland.

A franciaországi református egyházban kb. 500 lelkész működik. Mintegy 30 lelkészi állás nincs betöltve, mert francia testvéreink lelkészhiánnyal küdenek. Az egyetemes egyház évi költségvetése (lelkészi fizetés, nyugdíj, lelkészképzés) kb. 1.300.000 P. Hogy a helyi gyülekezetek a lelkészektől eltartásához mennyivel járulnak hozzá, arranézve eddig nem tudtunk adatokat szerezni.

HIVATALOS ÉRTESÍTÉS

A Magyarországi református egyház Egyetemes Konventje.
6142—1939. sz.

KÖRLEVÉL.

A népiskolai tankönyvek ára ügyében az Egyetemes Konvent tankönyvügyi bizottsága 1939 augusztus 14-én tartott ülésében úgy határozott, hogy mindenik tankönyv árát az eddiginél 10%-kal alacsonyabban állapította meg. Egyszermind utasításul adta a jövőre nézve a tankönyvek szerzőinek, bírálóinak és a bírálatvezetőinek, hogy a tankönyveknek mind terjedelme, mind kiállítása tekintetében a többi tankönyvkiadó által kiadott könyvek mértékéhez alkalmazkodjanak. E határozat végrehajtásával, tehát már a jövő évben is, újabb jelentékeny árleszállítás érhető el, mivel más könyvkiadók tankönyvei általában kisebb terjedelműek.

Budapest, 1939 augusztus 23.

Az Elnökség rendeletéből:

Dr. Kiss József,
egyetemes konventi titkár.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.
3266—1939. szám.

KÖRLEVÉL

a Himnusz egységes előadása tárgyában.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium 15.151—1939. III. sz. a. a Himnusz egységes előadása tárgyában a következő rendeletet adta ki:

„A Himnusz előadásánál tapasztalható eltérések igen sok esetben megzavarták a hazafias ünnepek hangulatát. Ennek elkerülése és az előadás egységének biztosítása érdekében elrendelem a következőket: A Himnusz áhítat-keltését célzó imádságos jellegének megfelelően csak komoly alkalmakkor adható elő. Ismétlésnek az előadásban helye nincs. Az olyan ünnepeken, ahol az egész Himnusz előadására nincs idő, az előjáték elhagyásával csupán a Himnusz első nyolc üteme játszandó. A Himnuszot Kölcsey Ferenc eredeti szövegével kell énekelni. A könnyebb énekelhetőség kedvéért mindazonáltal az eredeti »hozz rá vig esztendőt« szöveg helyett: »hozz reá vig esztendőt« énekelendő. A helyes előadásnál zsinórmértékű szolgáló hivatalos letét íránt egyidejűleg gondoskodás történt.»

Felhívom az egyházi főhatóságom alá tartozó lelkipásztorokat és valamennyi tanintézetünk igazgatóságát, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr fenti rendeletében foglaltakhoz alkalmazkodni szíveskedjenek.

Debrecen, 1939 augusztus 18.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.
3375,3376,3392—1939. szám.

KÖRLEVÉL

Felhívom a nagytiszteletű esperes urak, közép- és középfokú iskoláink tekintetes igazgatóságainak figyelmét a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium kiadásában megjelenő *Hivatalos Közlöny* folyó hó 1-én megjelent 15. számában a felszabadult Felvidék és Kárpátaljával visszakérült közszolgálati alkalmazottak menetkedvezménye tárgyában közzétett 4706—1939. eln. sz. rendeletére, 5388—1939. eln. sz. a. a közszolgálati alkalmazottak és nyugdíjasok keresettel bíró feleségeinek vasúti díjkezelvénye.

és 135,311—1939. IX. sz. alatt a kisebbségi iskolák számára kiadott tanterv módosítása tárgyában közzétett rendeletére és utasítom, hogy az abban foglaltakhoz alkalmazkodni szíveskedjenek.

Debrecen, 1939 augusztus 25.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.
3422—1939. szám.

KÖRLEVÉL

a népiskolai tantervek módosítása tárgyában.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr az 1939. évi június hó 3-án 110,965—1939. szám alatt kelt rendeletével módosította a népiskolai tantervet. (L. a Hivatalos Közlöny 1939. évi június hó 15-én kelt számában.)

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr fenti rendeletét azzal a felkéréssel küldötte meg valamennyi egyházi főhatóságnak, hogy a főhatóságuk alatt álló népiskolákra nézve azonos értelemben rendelkezzenek.

Tekintettel arra, hogy a 221—1934. számú konventi határozattal megállapított népiskolai tanterv az állami tanterv és utasítás alapján készült és fogadtatott el, tehát a kibocsátott miniszteri rendeletnek a népiskolákban való végrehajtása újabb konventi határozatot nem igényel, oly mértékben hajtható végre, mint azt a kibocsátott miniszteri rendelet előírja.

Utasítom a vezetésem alatt álló egyházkerület valamennyi iskolaszékét, hogy a tanmeneteket és órarendeket már az 1939—40. iskolai évben a miniszter úr által kibocsátott módosításoknak megfelelően dolgozzák át, azzal a kikötéssel, hogy a beszéd- és értelemgyakorlati anyag továbbra is a 221—1934. számú konventi határozat figyelembevételével irányoztassék elő.

Debrecen, 1939 augusztus 29.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.
3429,3430—1939. szám.

KÖRLEVÉL

Felhívom líceumaink tekintetes igazgatóságainak figyelmét a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium kiadásában megjelenő *Hivatalos Közlöny* folyó hó 15-én megjelent 16. számában 135,456—1939. IX. sz. a. a gimnáziumból a líceumba

és 135,457—1939. IX. sz. a. a tanító-(nő) képzőintézetből a líceumba átlépő tanulók tantervkülönbözeti vizsgálata tárgyában közzétett rendeletére és utasítom, hogy az ebben foglaltakhoz alkalmazkodni szíveskedjenek.

Debrecen, 1939 augusztus 28.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.
3431—1939. szám.

KÖRLEVÉL

Utasítom a nagytiszteletű esperes és iskolaszéki elnököket, hogy a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium kiadásában megjelenő *Hivatalos Közlöny* folyó hó 15-én megjelent 16. számában 135,081—1939. IX. sz. a. az állami tanügyi hatóságoknak a hitfelekezeti iskolaszékkel való közvetlen levelezése tárgyában közzétett rendelethez alkalmazkodni szíveskedjenek.

Debrecen, 1939 augusztus 28.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.
3432—1939. szám.

KÖRLEVÉL

Alkalmazkodás céljából a nagytiszteletű esperes, iskolaszéki elnök urak, közép-, középfokú és népiskoláink tekintetes igazgatóságainak figyelmébe ajánlom a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium *Hivatalos Közlönyének* folyó hó 15-én megjelent 16. számában 135,384—1939. IX. sz. a. a clevelandi ifjúsági plakettervezési kiállítás tárgyában közzétett rendeletét

Debrecen, 1939 augusztus 28.

Dr. Révész Imre,
püspök.

Pályázati hirdetmények

A békési református gimnázium igazgató-tanácsa pályázatot hirdet második internatusi felügyelő-tanári állásra. Javadalom évi 600 P és teljes ellátás. Kötelessége az internatusi felügyeleten kívül a gimnáziumban is heti 8—10 óra ellátása. Pályázhatnak elsősorban *latin-francia* szakos, református vallású okleveles tanárok. A megválasztottnak reménye van az ősz folyamán nyugdíjazás folytán megüresedő latin-francia szakos rendes tanári tanszék elnyerésére. Pályázati kérvények szeptember 10-ig a gimnázium igazgatóságához küldendők.

Baktalórántházai (Szabolcs megye) református egyház pályázatot hirdet *organista-kántortanítói* állásra. Fizetés: 16 kat. hold föld, 11-5 mázsa gabona, 2-5 mázsa búza, 400 □-ól szőlő. Bácsai-alapból 21 P, párbérből 80 P, ismétlőiskolások tanításáért közszéktől 54 P; 4 öl tűzifa beszállítva. Stóla. Lakás, kert természetben. Államsegély. Értékegység 36. Adókat egyház fizeti. — Kötelesség: III—VI. vegyes osztály tanítása. Ismétlőiskola-vezetés, énekkarvezetés. Belmissziói, vasárnapi iskolai munkában kötelező segédkezés. Egyházi jegyzőség. Lelkészi akadályoztatása esetén helyettesítés. Egyházi és állami törvényekben előírt okmányokkal felszerelt kérvény pályázat megjelenésétől számított 21 nap elteltéig a baktalórántházai református lelkészi hivatalba adandó be. Orgona-, énekpróba kiki saját költségén jelentkezhet a választás napjáig. Korteskedés kizáró ok. Katonai szolgálat kitöltése igazolandó. Állás azonnal elfoglalandó. Baktalórántháza, 1939 augusztus hó 18. *Hajdú Miklós*, református lelkész.

Földesi református egyház pályázatot hirdet nyugdíjazás miatt megüresedett IV. számú *tanítói* állásra. Fizetés: helyi javadalom 48%, államsegély 52%, teljesen illetményhivataltól. — Kötelesség: Kijelölt osztály tanítása, bel-

missziói munkában segédkezés. Határidő: hirdetés megjelenése után 21 nap. Korteskedés a jelölésből való kizárást vonja maga után. Állás választás után azonnal elfoglalandó. Nőtanítók is pályázhatnak. Kérvények válaszbélyeggel ellátva Református Lelkeszi Hivatalhoz küldendők. Ha a tanyai tanító választatik meg, úgy pályázó kérvényében tüntesse fel, hogy pályázik-e a tanyai tanítói állásra, melynek javadalma helyi 20%, a többi államsegély. Kötelesség: I—VI. vegyes osztály tanítása és belmissziói munkában segédkezés.

Földesi református egyház pályázatot hirdet nyugdíjazás miatt megüresedett X. számú *tanítói* állásra. Fizetése: helyi javadalom 50%, államsegély 50%, teljesen illetmény-hivaltól. — Kötelesség: kijelölt osztály tanítása, belmissziói munkában segédkezés. Határidő: hirdetés megjelenése után 21 nap. Korteskedés a jelölésből való kizárást vonja maga után. Állás választás után azonnal elfoglalandó. Pályázhatnak férfi- és nőtanítók. Kérvények válaszbélyeggel ellátva Református Lelkeszi Hivatalhoz küldendők.

Hajdúszovát református presbitérium e lap július 1-i számában meghirdetett nagymeződülői *tanyai tanítói* állás pályázati határidejét szeptember 21-ig meghosszabbítja.

Hajdúszovát református egyház pályázatot hirdet átválasztás folytán megüresedett IV. számú *tanítói* állásra. Javadalom az egyháztól és államtól törvényszerű. Kötelessége törvényszerinti. Pályázati határidő megjelenéstől számított 21 nap. Kérvények Református Lelkeszi Hivatalhoz, Hajdúszovát, küldendők.

Konyár (Bihar megye) református egyháza pályázatot hirdet *tanítónői* állásra. Fizetés: Lakbér vagy lakás, 10% helyi hozzájárulás, államsegély. — Kötelesség: a kijelölt osztály tanítása, missziói munkában segédkezés. Pályázati határidő a hirdetés megjelenésétől számított 21 nap. — Szabályszerűen felszerelt kérvények — válaszbélyeggel ellátva — Református Lelkipásztori Hivatalhoz küldendők.

Mezőtúr református egyházának presbitériuma pályázatot hirdet a nyugdíjazás folytán megüresedett XXI. sor számú *férfitanítói* állásra. Javadalma törvényszerű: 50%-a egyháztól, a többi államsegély. Lakás természetben vagy lakbér. Kötelességek: a presbitérium által kijelölt osztály vagy osztályok tanítása, belmissziói munkában való segédkezés, vasárnapi iskola vezetése. Az állás választás után elfoglalandó, de csak miniszteri jóváhagyás után válik jogerőssé. Jóváhagyásért az egyház felelősséget nem vállal. Mindenféle korteskedés, házalás, levelezés a pályázatból való kizárást vonja maga után. Pályázati határidő szeptember 21. Szabályszerűen felszerelt pályázati kérvények megcímezett és felbélyegzett válaszbélyeggel ellátva, *Falussy Gusztáv* református lelkész, iskolaszéki elnök címre küldendők.

Nyirparasznya református egyháza pályázatot hirdet *kántortanítói* állásra. Helyi javadalom: 34 értékegység. Lakás természetben. Kötelesség: VI. osztály vezetése, belmissziói munkában segédkezés, presbitéri jegyzőség, énekkar vezetés. Szabályszerűen felszerelt kérvények a Református Lelkeszi Hivatalhoz küldendők. Határidő a megjelenéstől számított 21 nap.

A **nyírturai** református egyház pályázatot hirdet a nyugdíjazás folytán megüresedett *kántortanítói* állásra. Javadalom: lakás, 40 értékegység és 100 aranykorona helyi járuléka a törvényszerű állami fizetésekiegészítés. Kötelessége: a rábizott osztályok — ezidőszerint a III—VI. vegyes osztály — tanítása, az ismétlőiskola tanítása, a kántori szolgálat ellátása, énekkar vezetése, a belmissziói munkában való segédkezés. A szabályszerű okmányokkal felszerelt pályázati kérvény, válaszbélyeggel, a Lelkeszi Hivatalhoz Nyírtúrára küldendő be. Pályázati határidő 21 nap. — Korteskedés kizáró ok. Az állás azonnal elfoglalandó.

A **pátróhai** református egyház az 1939—40. iskolai évre pályázatot hirdet egy *helyettes tanítónői* állásra. Javadalom:

10% helyi és a feltételezett államsegély. Az állás a nagy méltóságú vallás- és közoktatásügyi minisztérium jóváhagyása után foglalandó el. Pályázati határidő megjelenéstől számított 21 nap. Válaszbélyeggel ellátott pályázatok Református Iskolaszék, Pátróha, küldendők.

Sárrétudvari református egyház, lemondástól feltételezeten, pályázatot hirdet szeptember 1-én megüresedő *tanítói* állásra. Javadalom: 10 hold föld, 12 mázsa búza, 4 mázsa árpa. Értékegység: 30. Törvényes államsegély. Lakás természetben. Amennyiben helyi tanító minősítettnek át, úgy az így megüresedő állás később tölthetik be. Pályázati határidő 21 nap. Korteskedés kizáró ok. Személyes megjelenés mellőzendő. Válaszbélyeggel ellátott kérvények Lelkipásztori Hivatalhoz küldendők.

A **tarpai** III. számú *kántortanítói* állásra szeptember 21-i határidővel pályázatot hirdet az iskolaszék. Fizetés: 38 q termény, 6 öl kemény tűzifa, két szekér széna, 2 kat. hold 660 □-öl föld, 1 drb marhalegeltetés. Államsegély. Stóla. És ha az állásra lelkész-tanító választatik, segédlelkész, presbitéri jegyzői és számvevői munkáért külön évi 360 P. Természetben igen jó lakás mindenképpen. — Kötelesség: A megnyitandó újtelti iskola törvényszerinti vezetése. Az újtelti egyházrész gyülekezeti gondozása. Vasárnaponként igehirdetés a felnőttek részére, a gyermekek részére vasárnapi iskola. Ifjúsági énekkar. Leány- és nőgyeleti munka. Vallásos-estélyek tartása. Háziáhitat, bibliakör-vezetés. Lelkész irányítása mellett mindennemű belmissziói és iskolai tevékenység. Köteles megválasztott Újtelten lakni. Az új iskola megnyitására a központi iskolában nyert beosztást és kántori vagy segédlelkész munkát a szükséghez képest végez. Kérvények Református Iskolaszék, Tarpa (Bereg megye) címre küldendők.

A **tiszalöki** református egyház pályázatot hirdet nyugdíjazás folytán megüresedett II. számú — ezidőszerint V. vegyes osztályt vezető — *nőtanítói* állásra. Fizetése az egyháztól: természetben lakás, vagy törvényszerű lakbér és 10%-os helyi hozzájárulás. Az államtól megfelelő fizetésekiegészítő államsegély. Kötelessége: a presbitérium által reábizott osztályok vezetése és belmissziói munkában való részvétel. Pályázati határidő a hirdetmény megjelenésétől számított 15 nap. A választás a vallás- és közoktatásügyi miniszteri jóváhagyás után válik jogerőssé. Az állás azonnal elfoglalandó. Kellően felszerelt kérvények Református Lelkeszi Hivatal címére küldendők.

A **törökszentmiklósi** református egyházközség pályázatot hirdet, nyugdíjazástól feltételezeten megüresedő, VIII. sz. *tanítónői* állásra. Fizetés törvényes. Kötelességek díjlevél szerint. Szabályszerűen felszerelt kérvények: Református Iskolaszék Elnöke, Törökszentmiklós, címre küldendők. Pályázati határidő a megjelenéstől számított 21 nap. Az állás a választás jóváhagyása után azonnal elfoglalandó.

Cserőne 15.000-rs fővonal melletti nagyközség osztott ref. iskolájától kitűnő minőségű tanítópár. Polgári helyben, gimnázium szomszédban. Cím: Vigh György, Mezőberény.

TARTALOM:

Cegléd
Uray Sándor: Az Országos Református Lelkeszgyűlés és az Országos Református Presbitéri Szövetség ceglédi nagygyűlése
Dömötör Ilona: Tenéked adom Istenem.
Részletek D. Dr. Révész Imre püspök ceglédi előadásából
Dr. Pap László: Hollandnyelvű magyar irodalomtörténet a Kollégium négy százados jubileuma tiszteletére
Szeremley Béla: Örhhelyek
Dr. Veress István: Tanulások a debreceni Kollégium nevelési rendszeréből
Orosz Kálmán: Zsinati tárgyak
Tóth Dezső: Geleji Katona István rehabilitálása
Irodalom — Hírek az egyházmegyékből — Gyászrovat — Különlék — Hivatalos értesítés — Pályázati hirdetmények — Hirdetések

KRAYER

Festékgár fióküzlete

Debrecen,

Csapó-utca 13. szám alá költözött!
Telefon 21-60.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedés

DEBRECEN

Telefon: 20-06 és 15-48

Alapította:

Sesztina János 1819-ben.

Ipari-, mezőgazdasági-, háztartási-,
gázoltalmi- és légvédelmi cikkek.**Alföldi Takarékpénztár Debrecenben**

Ferenc József-út 16.

Betéteket előnyösen gyümölcsöt és azon-
nal kifizet. Kölcsönöket állandóan folyó-
sit. — Mint a Futura főbizományosa, fog-
lalkozik a termény-üzlet minden ágával.

TELEFONOK:

Bank: 19-70. és 22-32. Terményszintály: 28-66. szám.

123 megbízható cégnélnyújt vásárlási lehetőséget! Egy helyen
jelent fizetési kötelezettséget! A havonta
megújuló állandó továbbvásárolhatóság jogával!**a „Takarékosság”
Kereskedelmi R.-T.**bevásárlási rendszere, mely a mai gazda-
sági helyzet legmegfelelőbb beszerzési
módját biztosítja a vásárlóközönség
számáraA „TAKARÉKOSSÁG” vásárlási igazolványai és utal-
ványai a „Takarékosság” igazgatóságánál igényelhetők**Debrecen, Deák Ferenc-u. 6. sz.****ISKOLAI író-, rajzszer-
ek, irkák, füzetek,
papírok**a legjobb minőségben
olcsón beszerezhetők a**„MÉLIUSZ” könyvkereskedésben****DEBRECEN,**
Ferenc József-út 26. sz.**100-féle cikket vásárolhat,
de csak egy helyen fizeti havi részletekben,**

ha szükségletét

az „UNIO” Központi Hiteliroda

cégei útján szerzi be.

Hitelrendszerünk kényelmes, olcsó és megbíz-
ható. — Vásárlásra jogosító igazolványa, ha
még nincs, igényelje irodánkban:**Piac u. 44. Marx-féle ház, földszint.****RUFF MIHALY**modern szobafestő, mázó
és bútorfényező vállalata**VÖRÖSMARTY-
UTCA 3. SZÁM.**

TELEFONSZÁM: 33-57.

**MAGYAR ÁLTALÁNOS
HITELBANK****DEBRECENI FIÓKJA**

Piac-utca 45-47. Telefon: 23-70., 23-71.

**FOGLALKOZIK A BANK-
ÜZLET MINDEN ÁGÁVAL****Főzéshez, fürdéshez, szobafűtéshez**

- a **gáz** a legjobb, legolcsóbb, legtisztább;
 - a **gáz** a legkényelmesebb;
 - a **gáz** a leggyorsabban kezelhető;
 - a **gáz** melege pontosan szabályozható;
 - a **gáz** számlaértéke egy hónappal későbbben fizetendő.
- A gázvezetékeket 5 évi részletre készítjük és a bevezetés költségeit a gáz állandó használata esetén nagyrészt visszatérítjük.

Főzőt, tűzhelyet, autogejszert, fürdő- és fűtőkályhát
olcsón bérbeadunk.Díjtalan felvilágosítások, készülékek bemutatása,
költségvetés:**BATHYÁNY-UTCA 17. SZ.**
Telefon: 28-53. sz.**DEBRECEN SZ. KIR. VÁROS
VILÁGÍTÁSI VÁLLALATA.****ÜGYELJÜNK A KERESZTNÉVRE!****MAGYARORSZÁG ARANYKOSZORÚS
HARANGÖNTŐ MESTERE****Szlezák László**harang- és ércön-
töde, harangfelszere-
lési és haranglábgyára**Budapest, XIII., Petneházy-u. 78.**

(Frangepán-u. mellett)

SAJÁT HÁZI
Telefon: 291-3-53**KITÜNTETVE: Párisi világtállításon dísz-
oklevéllel, 8 nagy arany- és 1 ezüstéremmel,
több állami díszoklevéllel**Mielőtt harangot rendelnének, forduljanak teljes
bizalommal a régi és megbízható céghez!!!**SZÁMTALAN ELISMERŐ LEVÉL!**Elnyös fizetési feltételek!
Költségvetés és kiszállítás díjtalan!